

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIJTE

Uitvoering Raamakkoord "Landschap de Liereman en omgeving"

Infoavond en -markt eigenaars

18 juni 2012

Inleiding

Programma van de infoavond

19u00 - 19u10: Verwelkoming & Inleiding

(burgemeester Oud-Turnhout: Leo Nys)

19u10-20u30: Toelichting uitvoering raamakkoord

(VLM: Ria Gielis, Piet Struyf, Judith Deusings, Maggie Lodts)

1. Onderzoek naar de haalbaarheid natuurinrichting
2. Studie eco-hydrologie-bodemchemie
3. Landbouwstudie
4. Studie instrumentenmix

20u45-22u00: Infomarkt

(ANB, ARP, OEA, Bosgroep, VLM)

Inleiding

Waarom deze infoavond?

- Raamakkoord is opgemaakt en ondertekend (19 september 2011)
- Principe akkoord
  - tussen sectoren landbouw en natuur
  - andere partijen met taak in de open ruimte, onderschrijven
  - proces en overleg volgens principe “Samen over de streep”, “gelijk oversteken”
  - Samen-werken in gebied “Landschap de Liereman en omgeving”
  - communiceren in openheid
- Rol VLM: coördinatie uitvoering raamakkoord + uitvoeren studies
- Bijzondere aandacht voor communicatie naar eigenaars

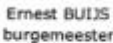

Vroeg betrekken van eigenaars bij de uitvoering van het raamakkoord

Inleiding

De minister-president van de Vlaamse regering De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid Kris PEETERS	
De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke SCHAUVLIEGE	
Voor de Boerenbond Piet VANTHEMSCHE voorzitter	Voor het Algemeen Boerensyndicaat Luc VAN DOMMELEN nationaal ondervoorzitter
Voor het gemeentebestuur Oud-Turnhout Leo NYS burgemeester	Voor Natuurpunt Walter ROGGEMAN voorzitter
Voor de provincie Antwerpen	
 Eude HELSEN gedeputeerde Landbouw en Plattelandsbeleid	 Rik RÖTTGER gedeputeerde Leefmilieu

Voor het Departement Landbouw en Visserij Jules VAN LIJFFERINGE secretaris Generaal	Voor het Agentschap voor Natuur en Bos Marleen EVENEPOEL administrateur-Generaal
Voor de Vlaamse Landmaatschappij Toon DENYS gedelegeerd bestuurder	

Ter kennisname	
Voor de gemeente Arendonk Ernest BUIJS burgemeester	Voor de gemeente Ravels Walter LUYTEN burgemeester

Inleiding

■ Informatietraject

→ Infoavond 3 oktober 2011 = START

→ Infoavond juni 2012 = volgende stap

■ Spelregels

Studies

Verschillende opdrachten voor o.m. VLM

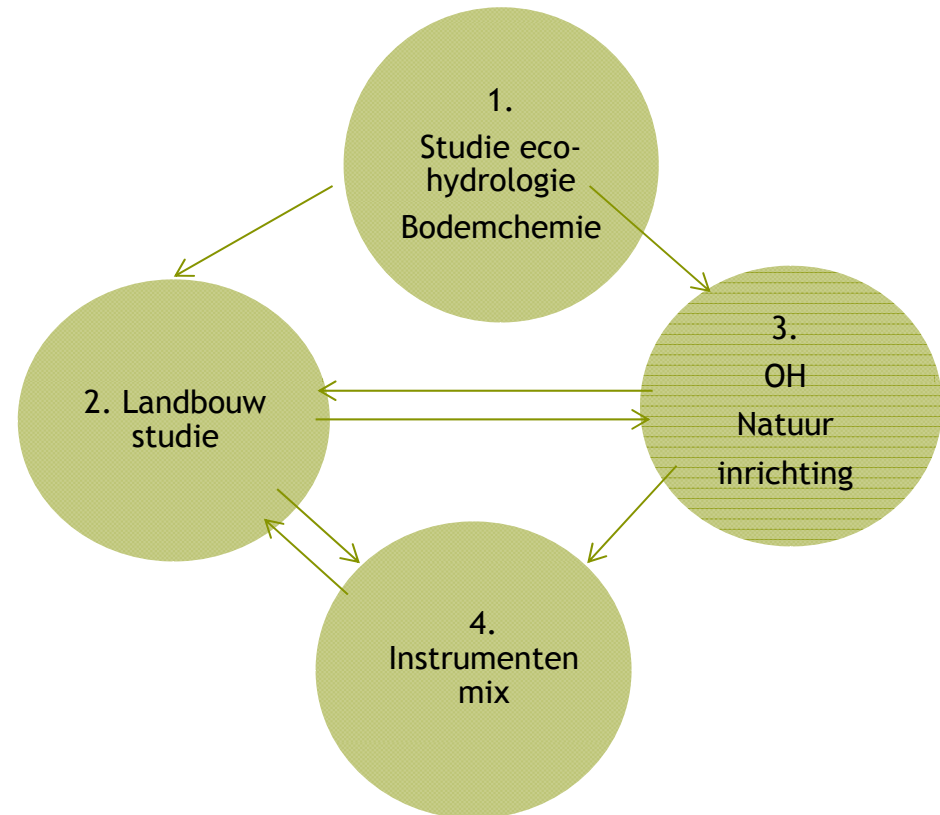
1. Studie ecohydrologie en bodemchemie
(i.s.m. Agentschap voor Natuur en Bos - ANB)

2. Landbouwstudie

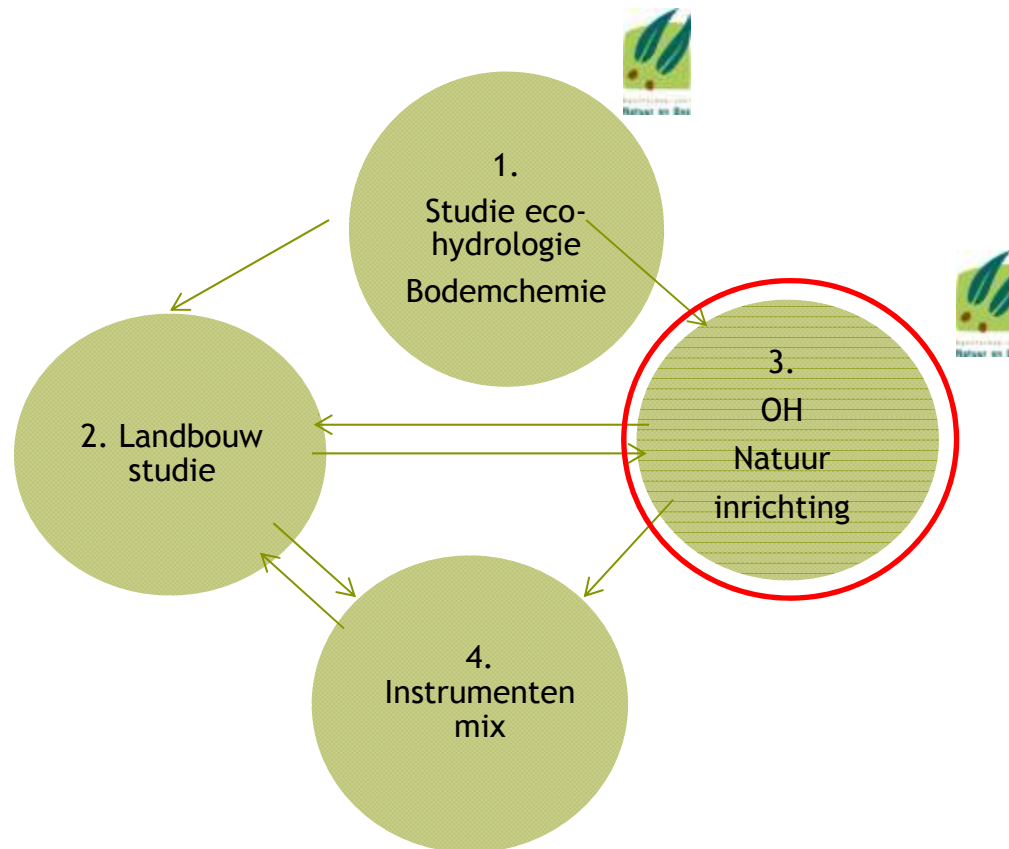

3. Onderzoek haalbaarheid (OH) voor de instelling van natuurinrichting
(i.s.m. Agentschap voor Natuur en Bos - ANB)

4. Studie naar meest geschikte instrumentenmix

Studie ecohydrologie en bodemchemie

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIJTE

Stand van zaken

Onderzoek naar de Haalbaarheid natuurinrichting

Landschap de Liereman en omgeving

18 juni 2012

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting raamakkoord

- **Opdracht binnen het raamakkoord**
  - een haalbaarheidsonderzoek voor de instelling van een natuurinrichtingsproject of met betrekking tot de uitvoering van afzonderlijke werkzaamheden van natuurinrichting (coördinatie ANB en VLM)

Opmaak haalbaarheidsrapport
natuurinrichting

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Juridische basis

- Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu 21/10/1997 en wijzigingen 19/7/2002
- Besluit van de Vlaamse Regering 23/7/1998, aangepast 2/2/2007

■ Doel van natuurinrichting

- gericht op een optimale inrichting van een gebied met het oog op behoud, herstel, beheer en ontwikkeling van de natuur en het natuurlijk milieu in VEN, SBZ (louter gericht op herstel habitats of habitats van soorten van dat SBZ), groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden
- binnen project Liereman wordt voorgesteld ook inrichtingen in functie van optimalisatie van landbouw mogelijk te maken binnen herbevestigde agrarische gebieden

■ Taakverdeling

- Agentschap voor Natuur en Bos: Sturend - betalend - voorzitterschap
- VLM: Ondersteunend - uitvoerend in naam van comité - secretariaat

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Procedure

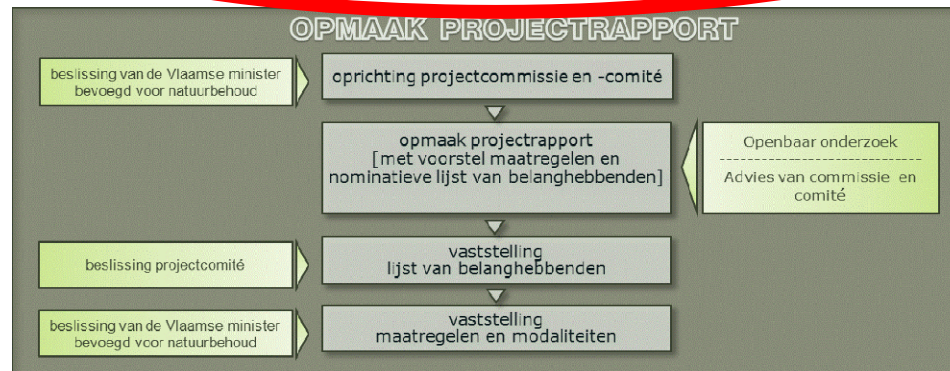
- Onderzoek naar de haalbaarheid
- Opmaak projectrapport
- Opmaak Projectuitvoeringsplannen
- Uitvoering

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Procedure

- Onderzoek naar de haalbaarheid
- Opmaak projectrapport
- Opmaak Projectuitvoeringsplannen
- Uitvoering

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Procedure:

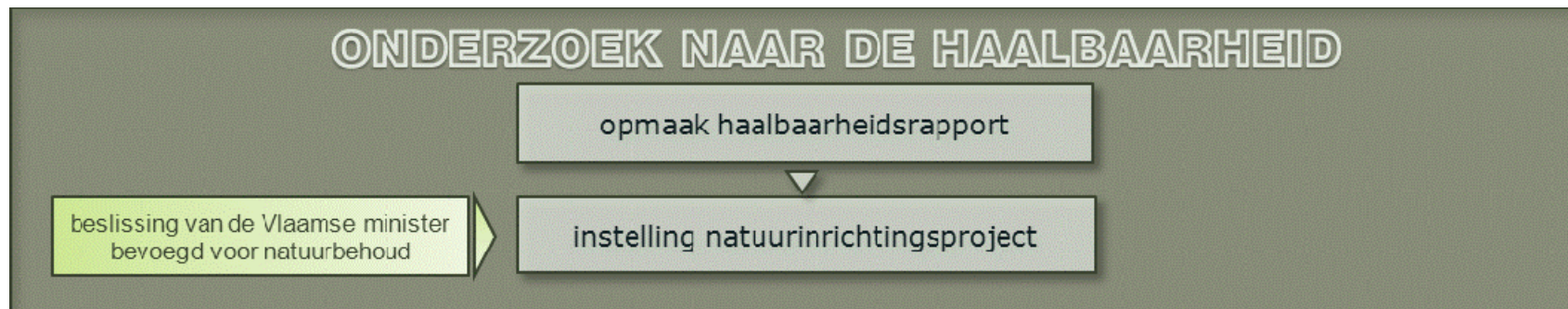

■ Inhoud:

- Gemotiveerd voorstel projectgebied
- Voorstel leden projectcomité en projectcommissie

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Procedure:

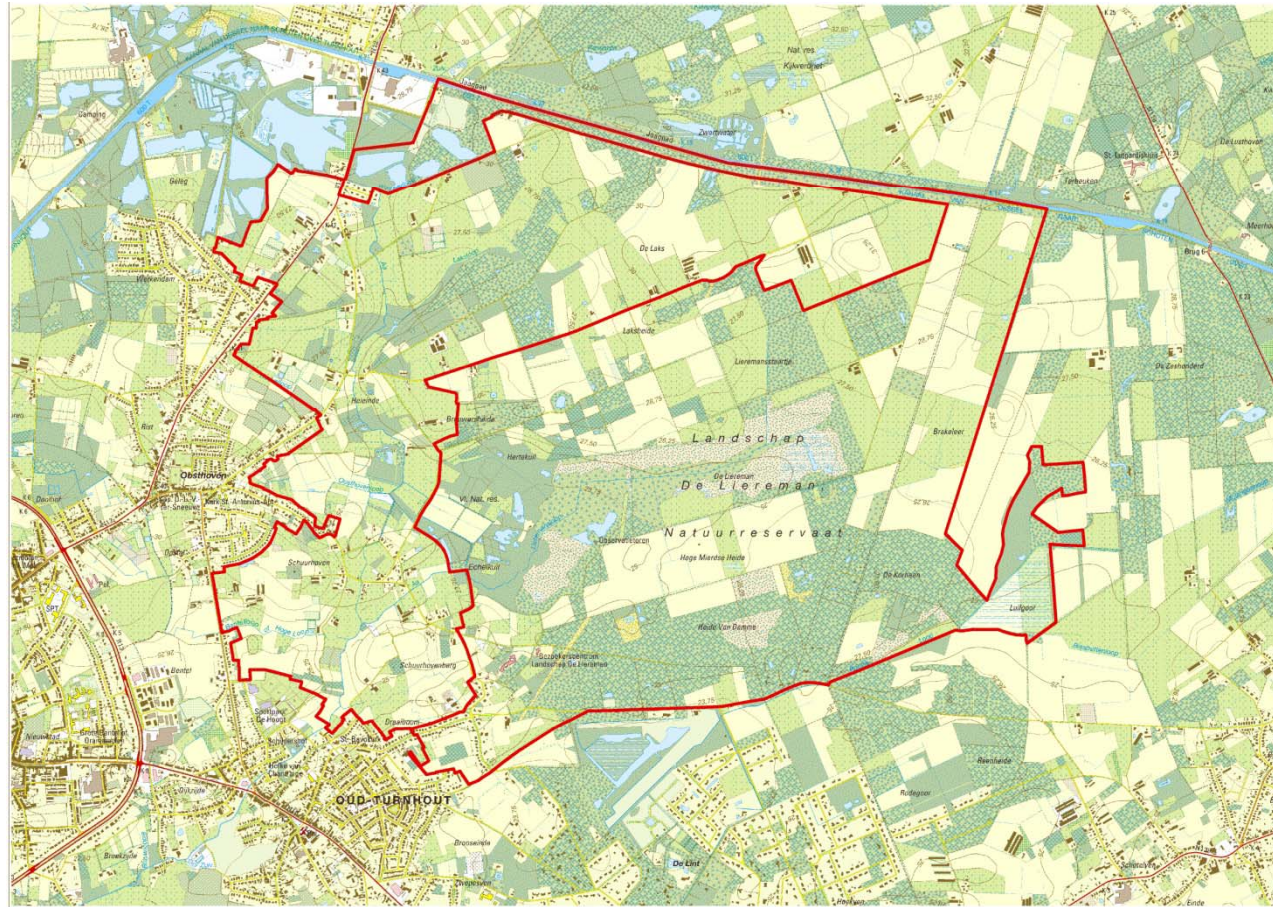

■ Inhoud:

- **Gemotiveerd voorstel projectgebied**
- **Voorstel leden projectcomité en projectcommissie**

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

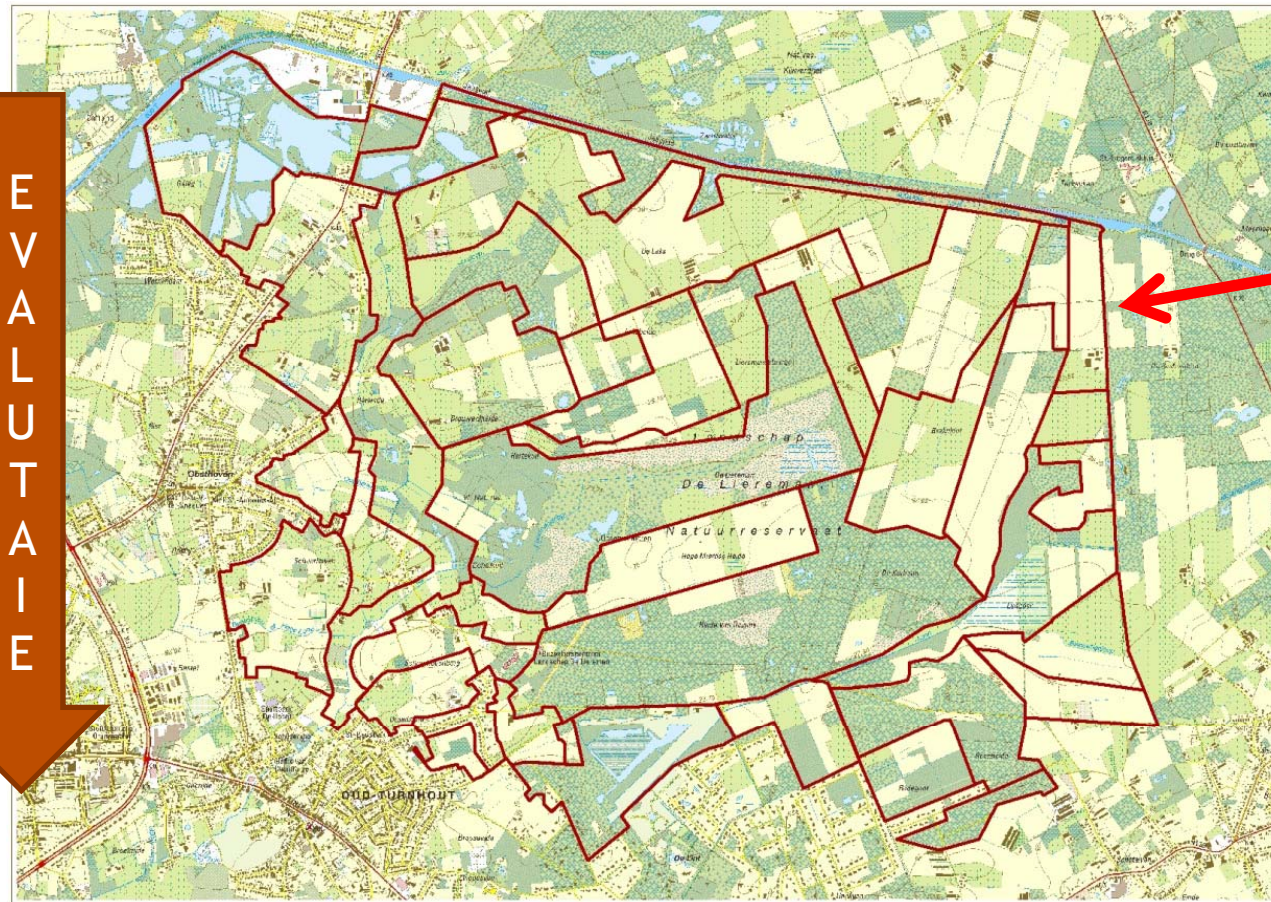

■ Projectgebied

- Basis perimeter raamakkoord
- Samenhangend geheel op systeemniveau
- Oplossingen bieden voor problemen in Landschap de Liereman en omgeving
- Detectie mogelijke impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan bestemmingen

■ Natura 2000 habitat

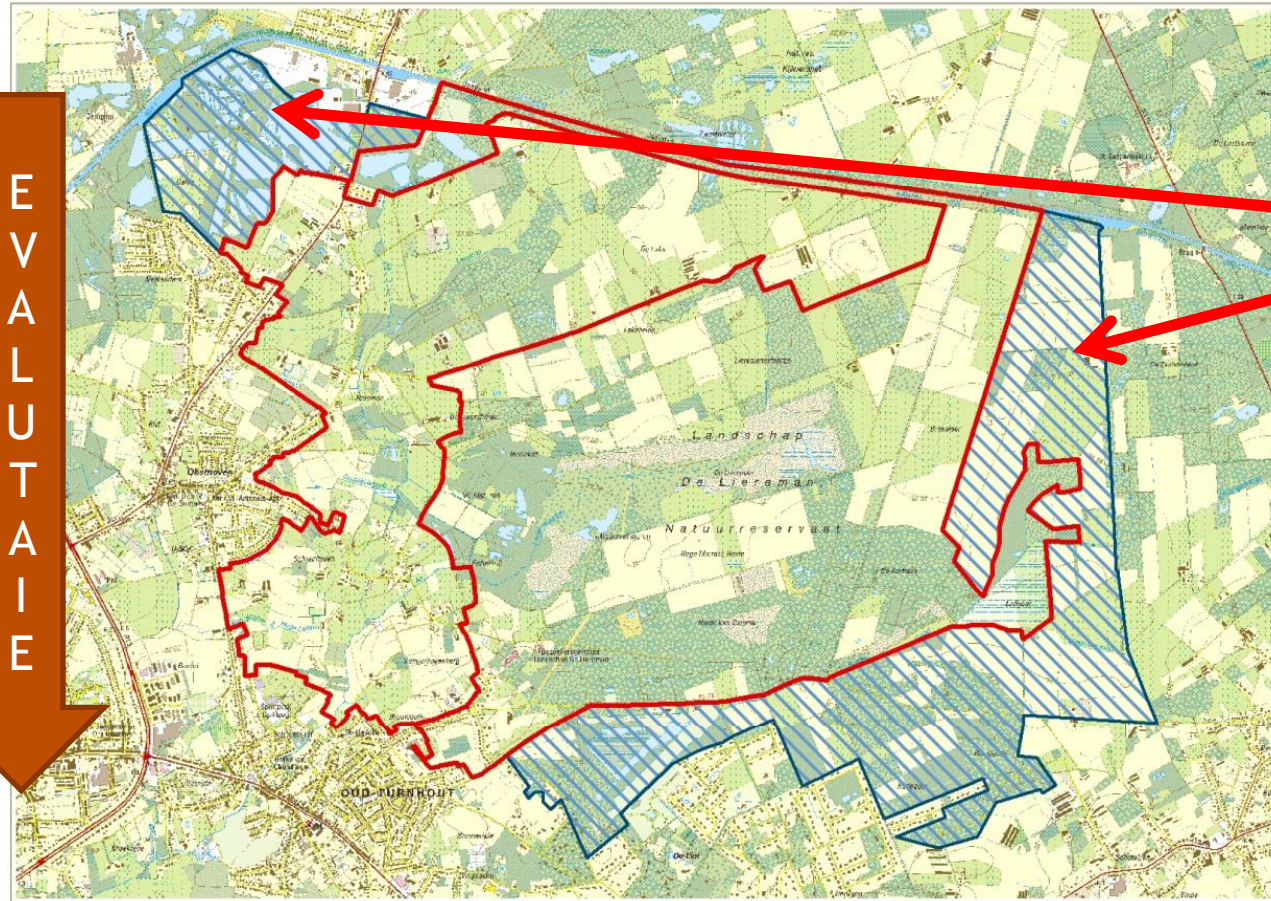
■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan
bestemmingen

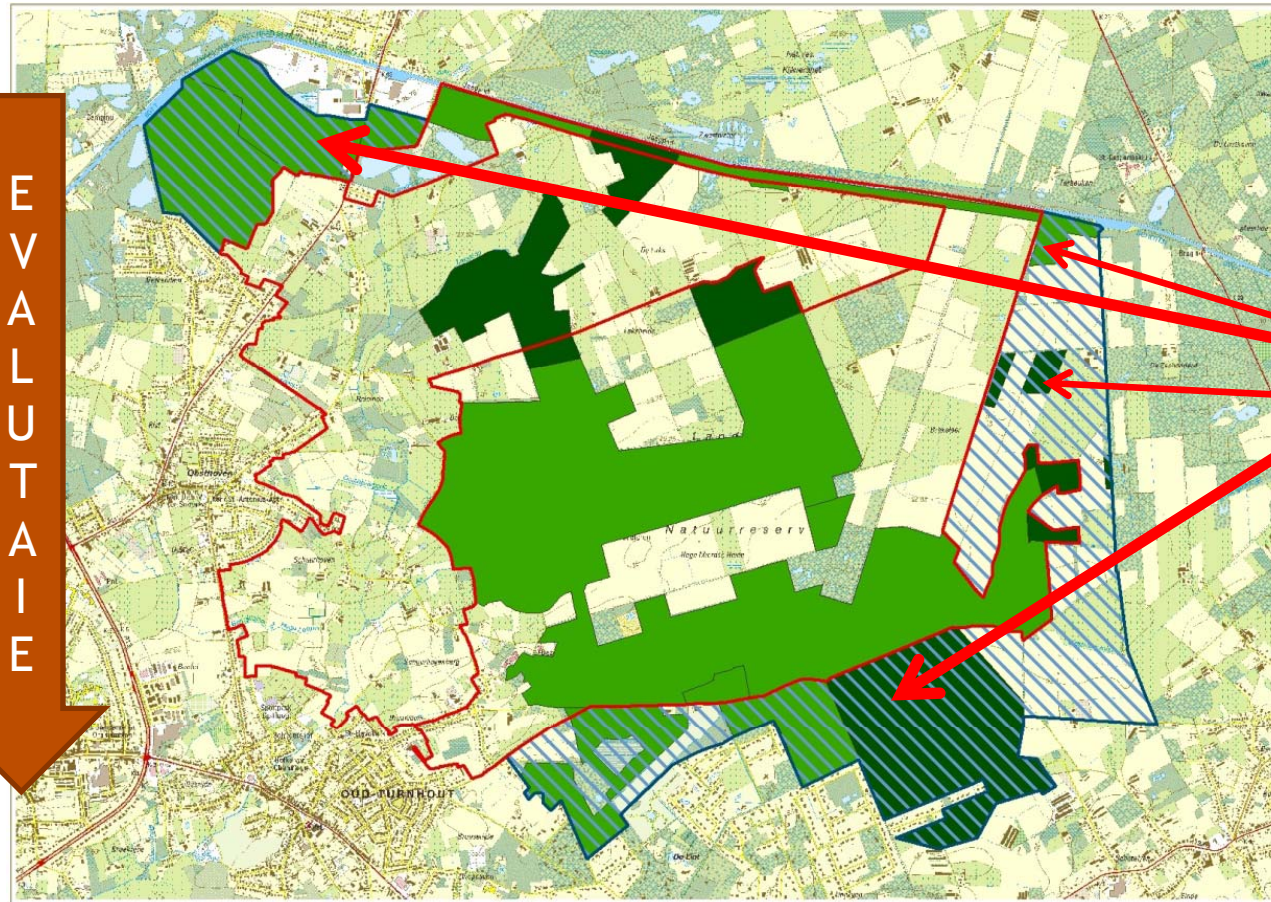
■ Natura 2000 habitat

■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke
impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan bestemmingen

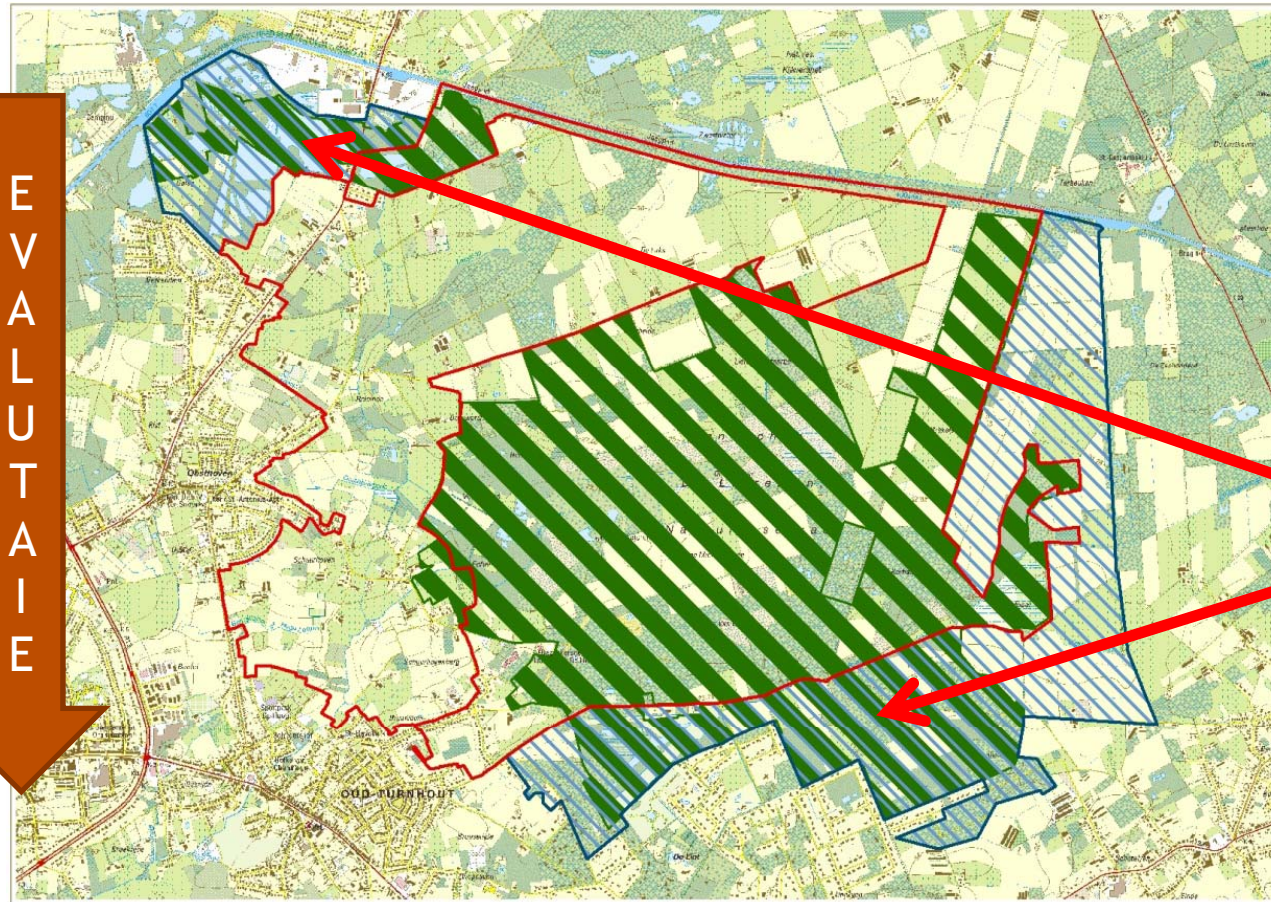
■ Natura 2000 habitat

■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan
bestemmingen

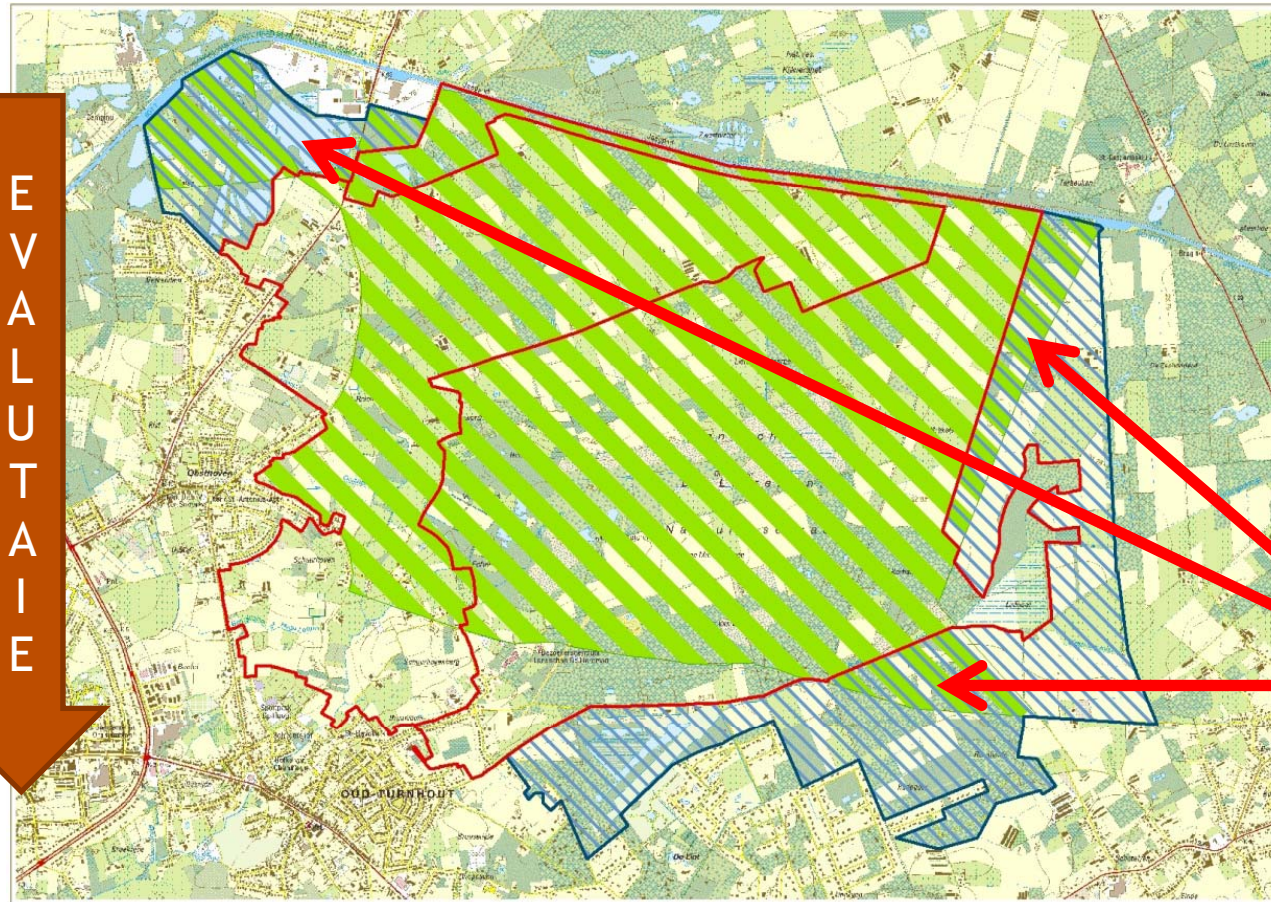
■ Natura 2000 habitat

■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke
impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan
bestemmingen

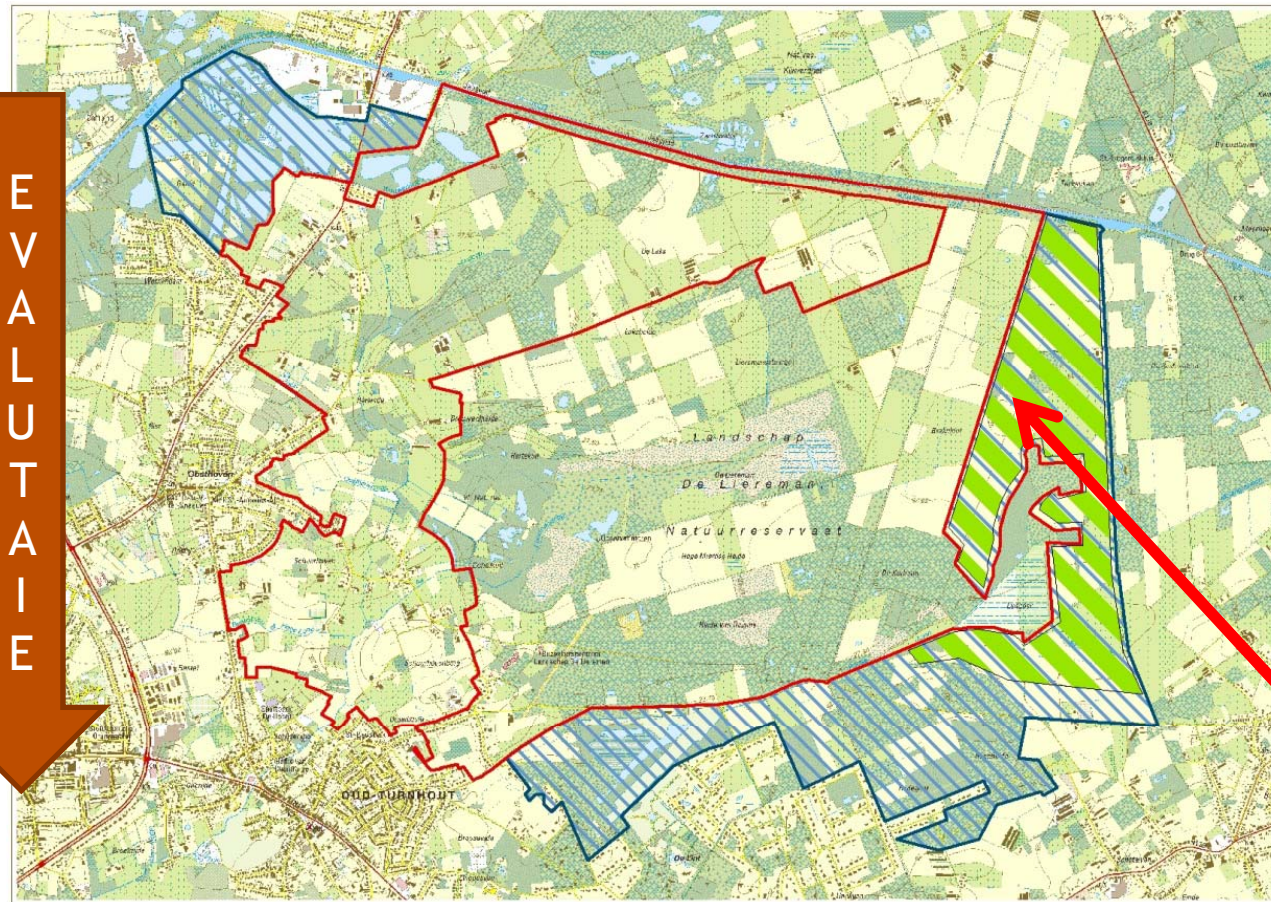
■ Natura 2000 habitat

■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke
impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan bestemmingen

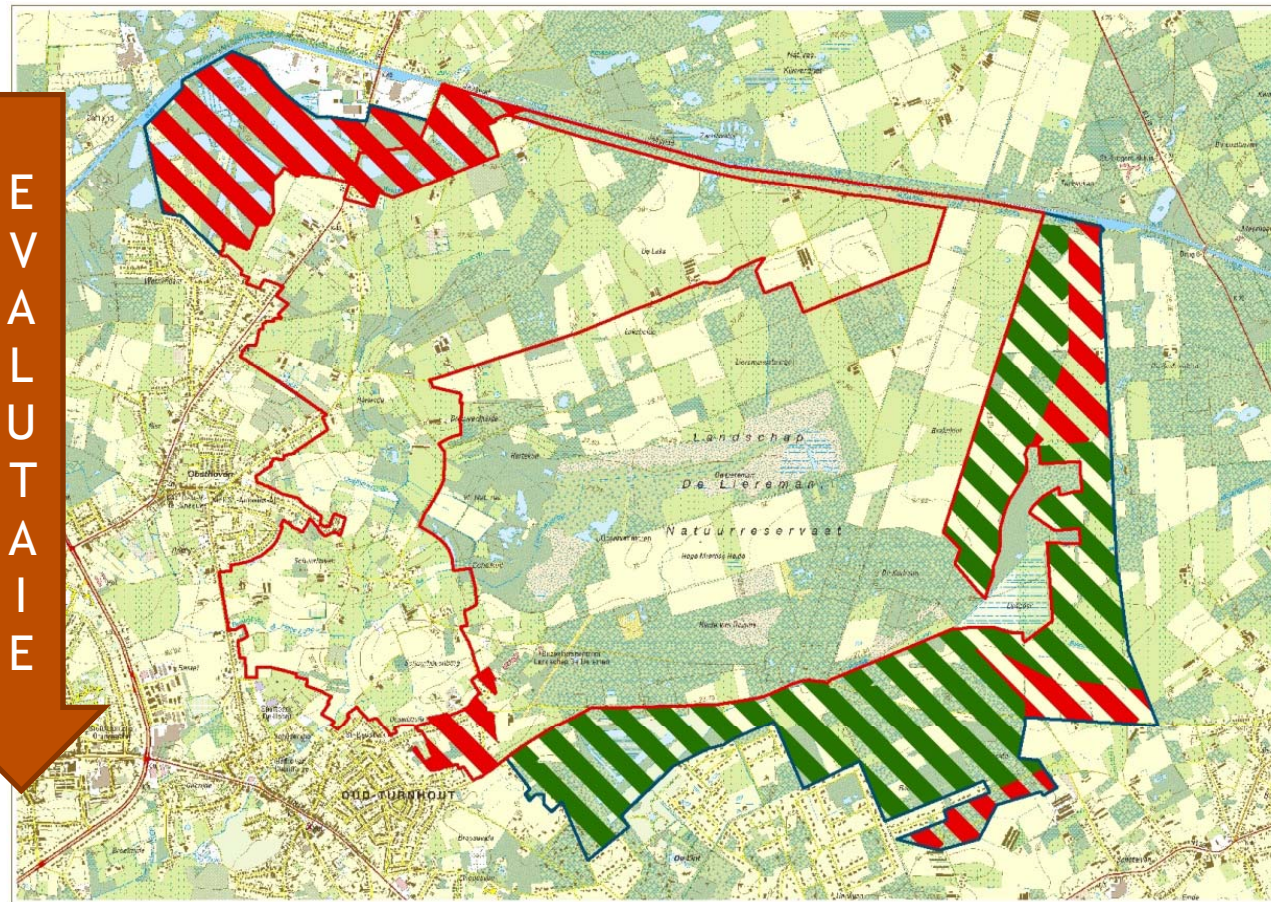
■ Natura 2000 habitat

■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan bestemmingen

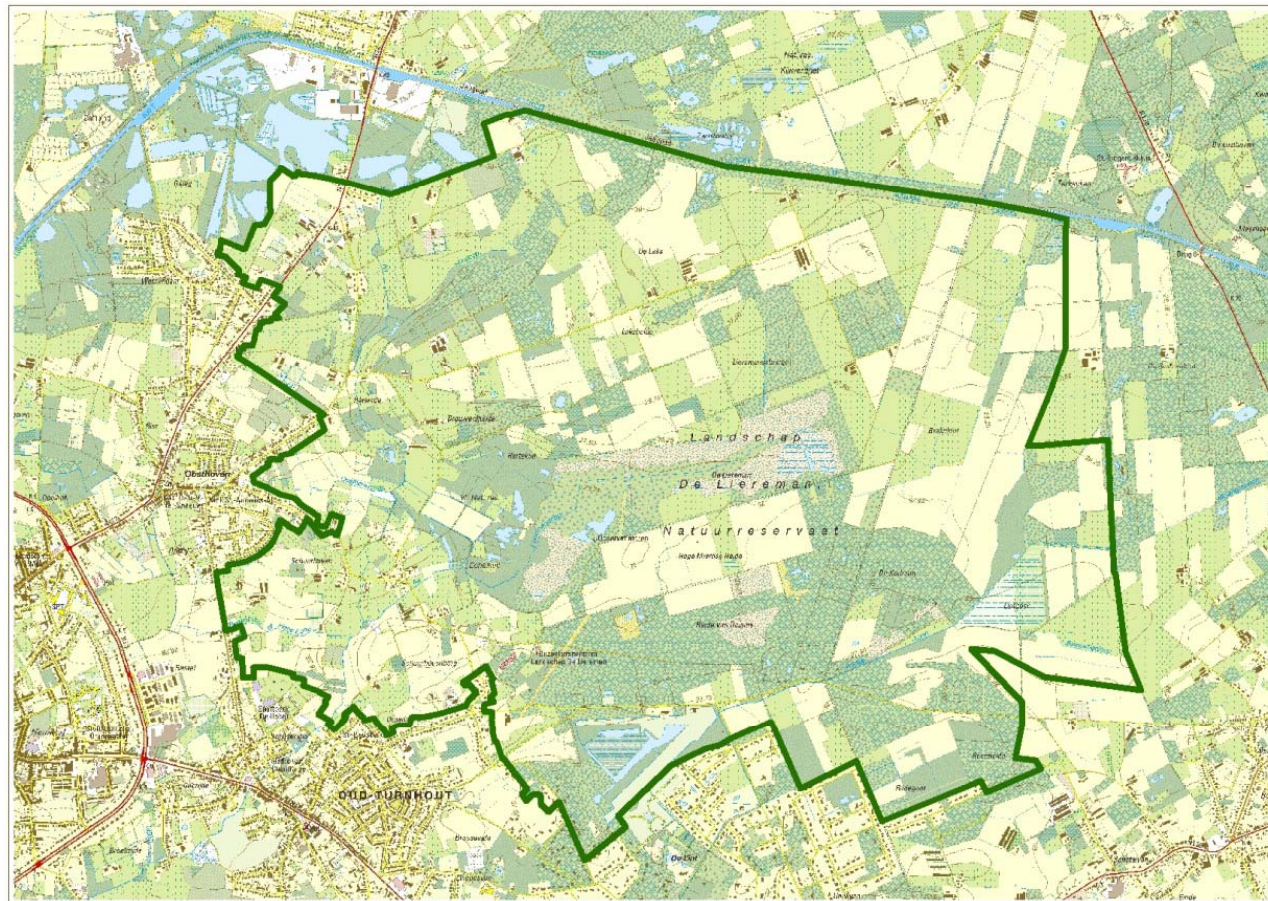
■ Natura 2000 habitat

■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

motivatie projectgebied

■ Evaluatie

■ Systeemniveau

■ Groene gewestplan bestemmingen

■ Natura 2000 habitat

■ Natura 2000 vogel

■ Mogelijke impactzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting maatregelen

■ Maatregelen

- Recht van voorkoop
- Kavelruil uit kracht van wet
- Infrastructuur- en kavelwerken
- Aanpassen van wegen/wegpatroon
- Tijdelijk opleggen van beperkingen op genot onroerende goederen
- Waterhuishoudingswerken
- Grondwerken
- Uitbouw natuureducatieve voorzieningen
- Bedrijfsverplaatsing
- Erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen
- *Vergoedingen*

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Maatregelen

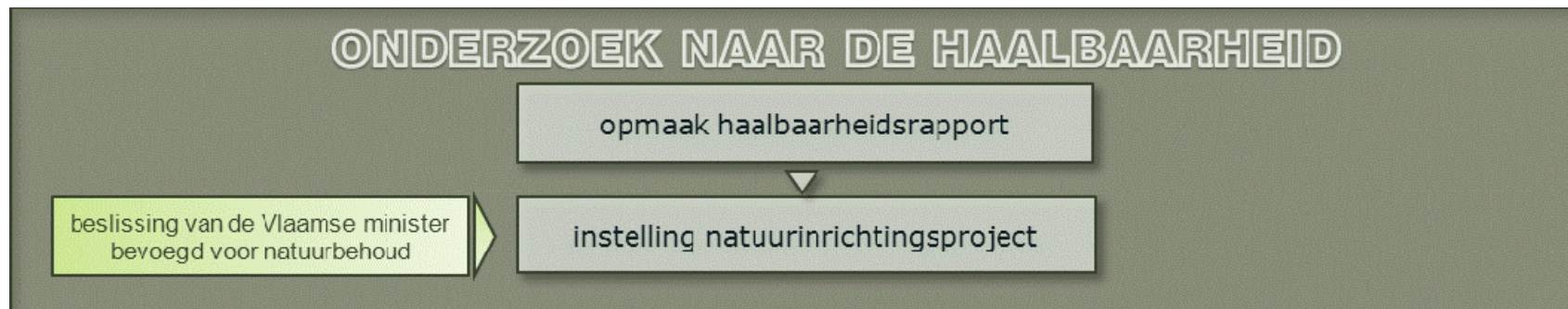
- Inzetten van maatregelen in functie van de realisatie van de bestemming, rekening houdend met geldende wettelijke en beleidsmatige randvoorwaarden

d.w.z. differentiatie van mogelijke maatregelen voor verschillende deelzones

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Procedure: Onderzoek naar de haalbaarheid

■ Inhoud:

- Gemotiveerd voorstel projectgebied
- **Voorstel leden projectcomité en projectcommissie**

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

projectcomité en projectcommissie

■ Taakverdeling

■ Projectcomité:

- samengesteld uit vertegenwoordigers van betrokken overheden, provincie, gemeente en maatschappelijke groepen (bijv. natuurverenigingen, landbouwkamers)...
- advies aan minister omtrent de te nemen maatregelen
- voert het natuurinrichtingsproject uit

■ projectcommissie:

- samengesteld uit streekdeskundigen en vertegenwoordigers van belanghebbenden (beheerders, eigenaars, landbouwers)
- advies aan comité

Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Procedure:

➔ **Voorleggen onderzoek naar de haalbaarheid aan minister bevoegd voor natuurbehoud in september 2012**

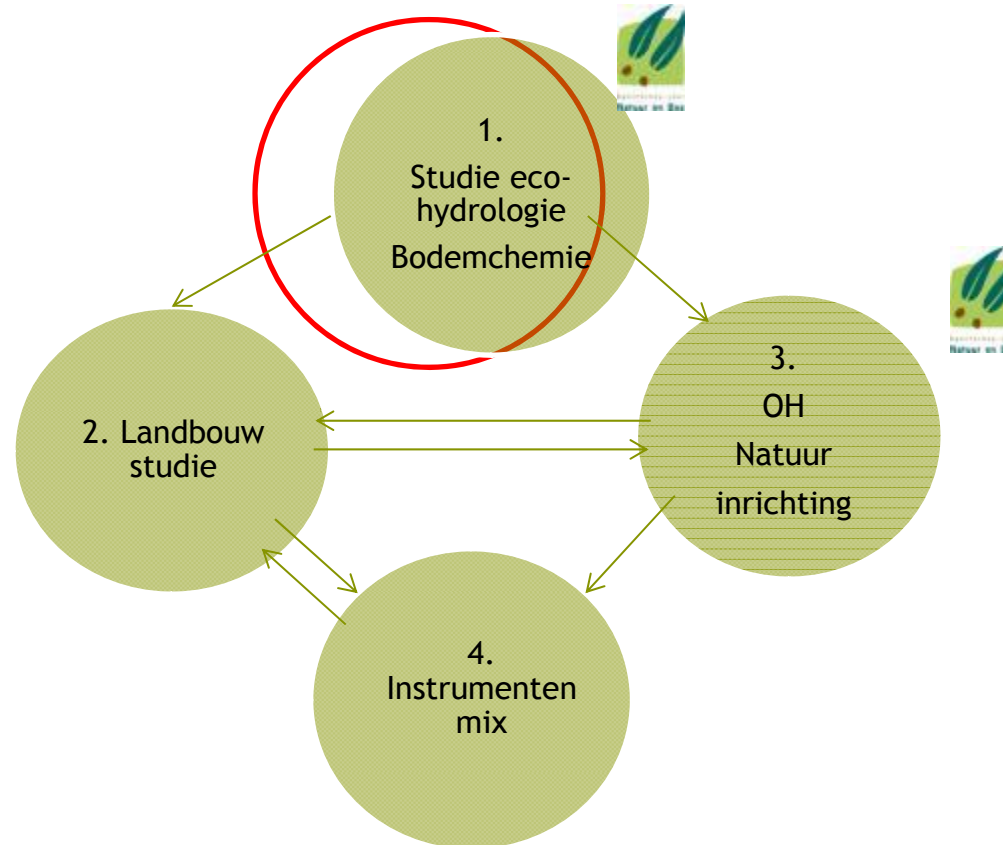
Onderzoek haalbaarheid natuurinrichting

■ Procedure

- Onderzoek naar de haalbaarheid
- Opmaak projectrapport
- Opmaak Projectuitvoeringsplannen
- Uitvoering

Studie ecohydrologie en bodemchemie

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIJTE

Stand van zaken

Bodemchemische en ecohydrologische studie

Landschap de Liereman en omgeving

18 juni 2012

Bodemchemische en ecohydrologische studie

■ Opdracht binnen het raamakkoord

- onderzoek naar de kansen voor natuurontwikkeling en -herstel op basis van een bodemchemisch onderzoek en hydrologische modellering, met als aandachtspunt, het voorkomen dat oppervlaktewater uit deelgebieden 56 en 57.2 negatieve impact kan hebben in deelgebied 57.1 en dit op een zodanige wijze dat er geen negatieve effecten zijn op de landbouwvoering in deelgebied 56 (coördinatie ANB en VLM)

 uitvoering van studie

Bodemchemische en ecohydrologische studie

■ Tweeledigheid van de studie

■ Bodemchemisch onderzoek

- Bepalen bodemchemische toestand van de bodem
- Mogelijkheden ontwikkelingstraject onderzoeken
- Inzicht krijgen in beheer- en inrichtingopties

■ Ecohydrologische studie

- Inzicht krijgen in de hydrologische situatie en relaties in het studiegebied
- Mogelijkheden ontwikkelingstraject onderzoeken
- Invloeden van maatregelen op hydrologie inschatten

Bodemchemische en ecohydrologische studie

■ Tweeledigheid van de studie

■ Bodemchemisch onderzoek

- Bepalen bodemchemische toestand van de bodem
- Mogelijkheden ontwikkelingstraject onderzoeken
- Inzicht krijgen in beheer- en inrichtingopties

■ Ecohydrologische studie

- Inzicht krijgen in de hydrologische situatie en relaties in het studiegebied
- Mogelijkheden ontwikkelingstraject onderzoeken
- Invloeden van maatregelen op hydrologie inschatten

Bodemchemische en ecohydrologische studie bodemchemie

■ Bodemchemisch onderzoek

■ Staalname op landbouwgronden

■ Grondstalen genomen per (deel)perceel

- percelen > 2 ha opgedeeld
- stalen gestoken in kruisverband ten minste 15 punten per perceel
- 4 dieptes (0 - 10 cm / 10 - 20 cm / 20 - 30 cm / 30 - 40 cm)

■ Staalname op natuurgronden

■ Grondstalen op locatie

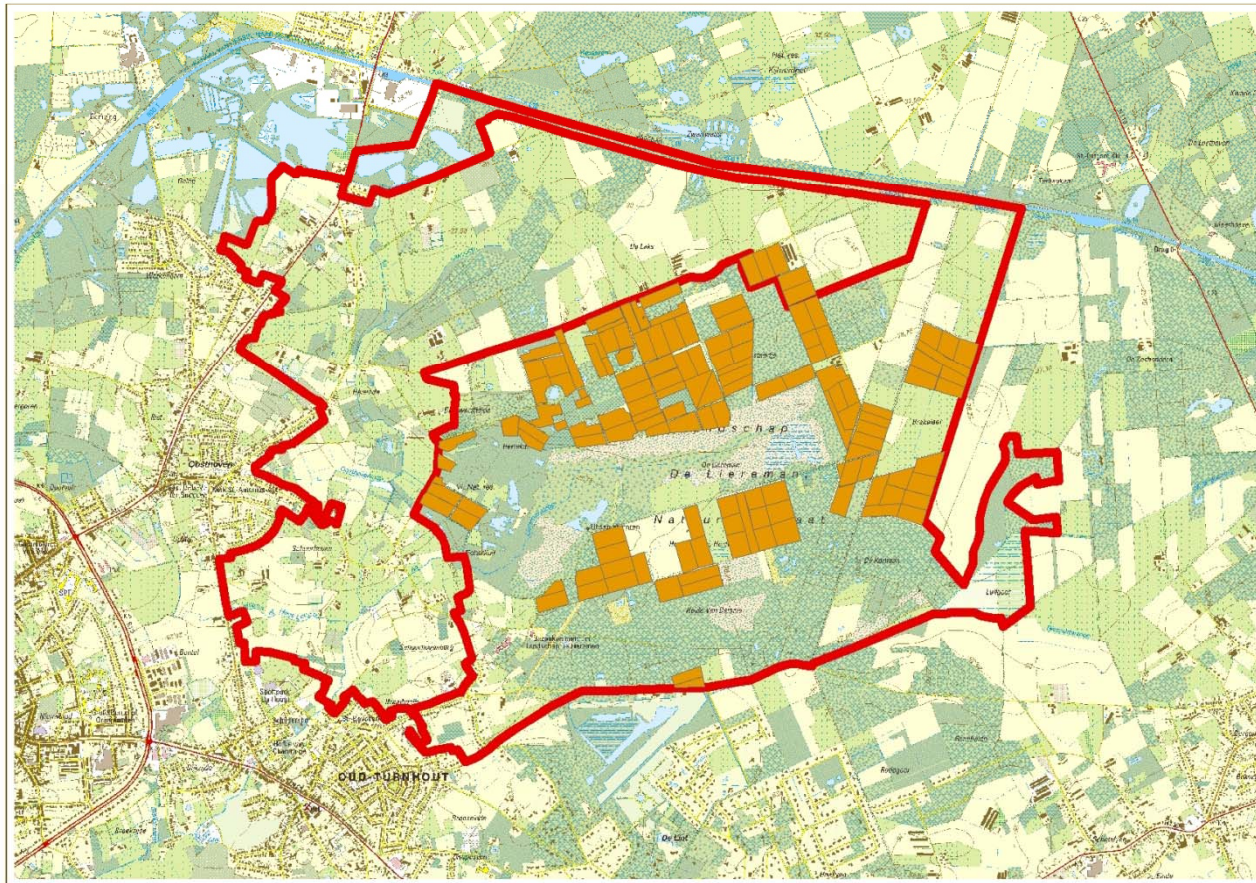
- mengstaal 25 m²
- 3 dieptes (0 - 10 cm / 10 - 20 cm / 20 - 30 cm)

Bodemchemische en ecohydrologische studie bodemchemie

■ Bodemchemisch onderzoek

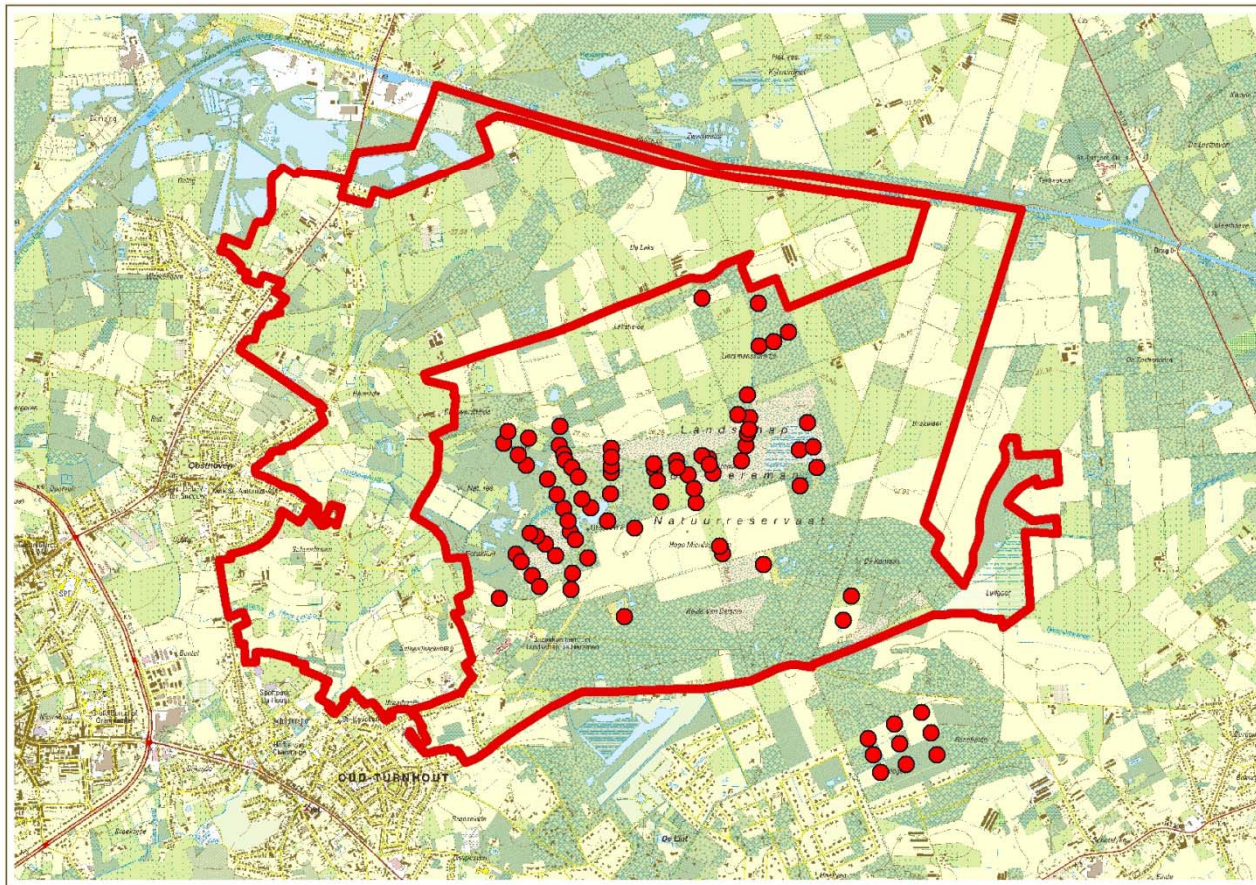
- Grondstalen geanalyseerde parameters
  - Actuele fosfaatbeschikbaarheid (Pw)
  - Potentiële fosfaatbeschikbaarheid
    - Oxalaatextractie P-ox, Fe-ox en Al-ox
    - Fosfaatverzadigingsindex (PSI)
  - P-Al, P-Olsen, P-tot, N-tot
  - Organische stof
  - pH
  - Bodemdestructie

Bodemchemische en ecohydrologische studie bodemchemie

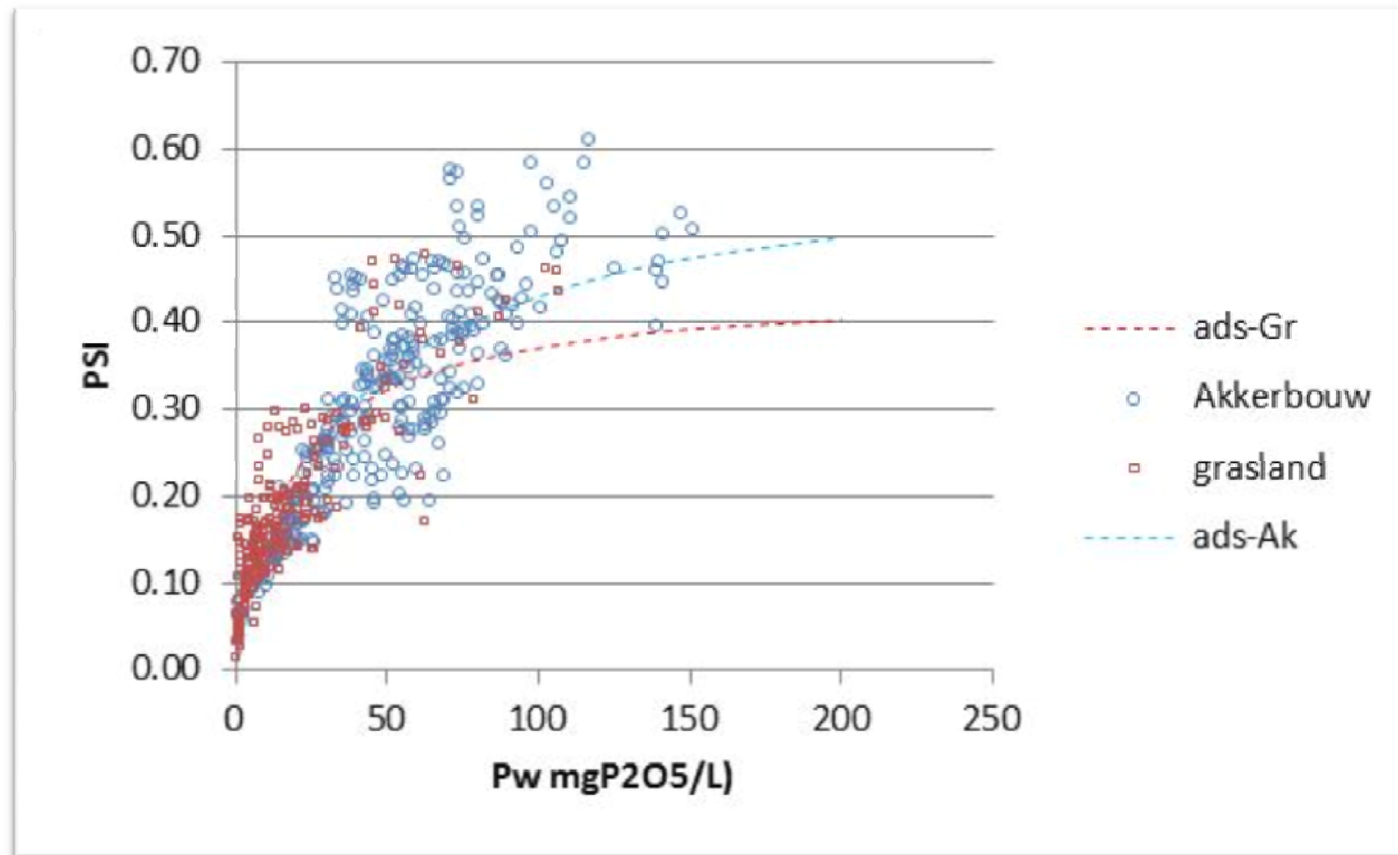
- bemonsterde oppervlakte
ca 250 ha = 140 stalen

Bodemchemische en ecohydrologische studie bodemchemie

■ 100 stalen op 3 dieptes

Bodemchemische en ecohydrologische studie bodemchemie – eerste resultaten

- Bij akkerbouw hogere P waarden dan bij grasland
- P-binding verschillend bij akkerbouw en grasland

Bodemchemische en ecohydrologische studie

bodemchemie – eerste resultaten

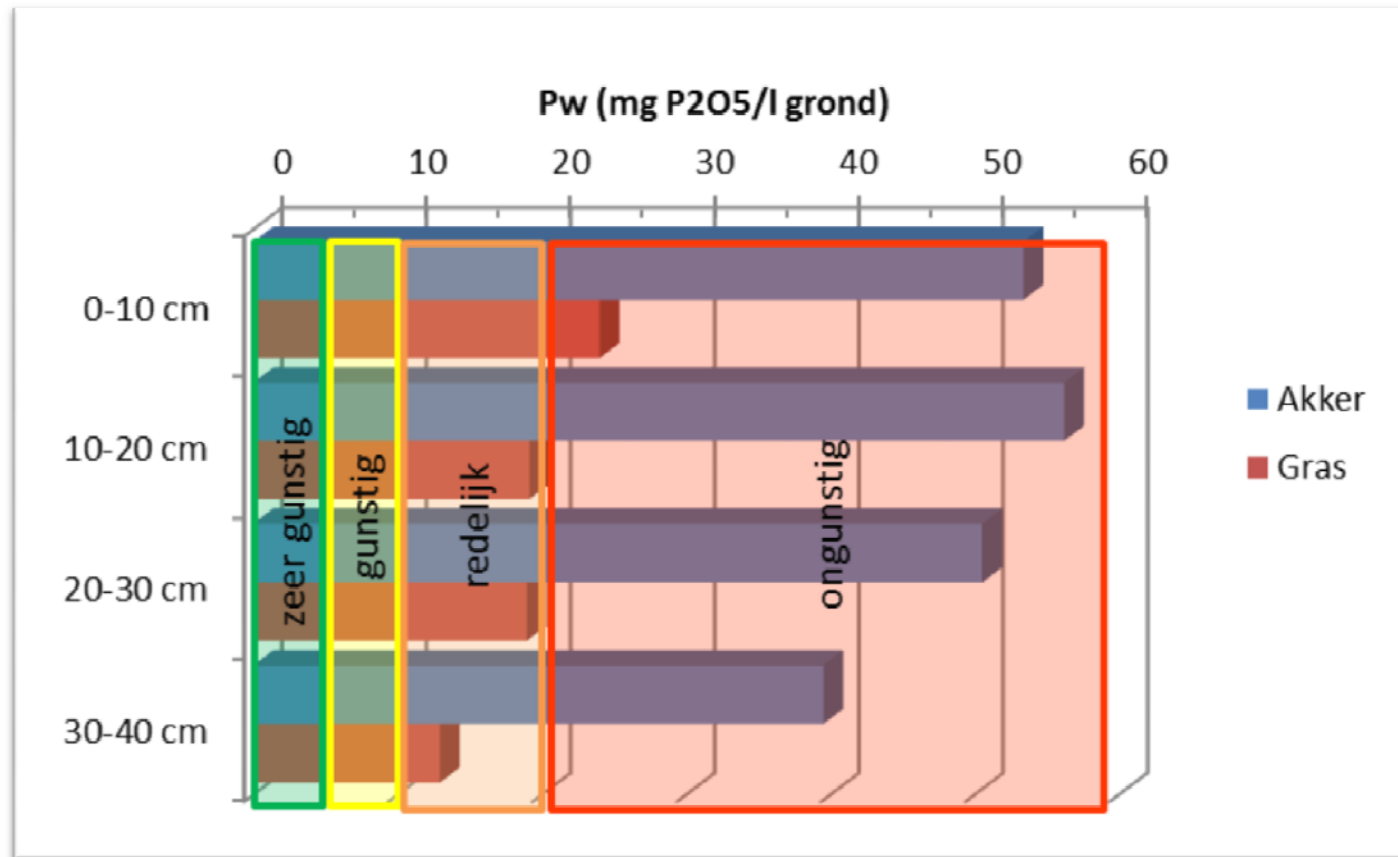
■ Normen fosfaat ivm ontwikkeling voedselarme natuur (Pw)

Pw	Klasse	Omschrijving	Toelichting
≤ 5	1	zeer gunstig	voldoet in de uitgangssituatie
5 - 10	2	gunstig	verlagen P beschikbaarheid door verschraling kansrijk
10 - 20	3	redelijk	verlagen P beschikbaarheid op kortere termijn door uitmijnen kansrijk
> 20	4	ongunstig	verlagen P beschikbaarheid op langere termijn door uitmijnen mogelijk

Bodemchemische en ecohydrologische studie bodemchemie – eerste resultaten

- Voorbeeld Pw-toestand tov normen voedselarme natuur

Bodemchemische en ecohydrologische studie

ecohydrologie

■ Tweeledigheid van de studie

■ Bodemchemisch onderzoek

- Bepalen bodemchemische toestand van de bodem
- Mogelijkheden ontwikkelingstraject onderzoeken
- Inzicht krijgen in beheer- en inrichtingopties

■ Ecohydrologische studie

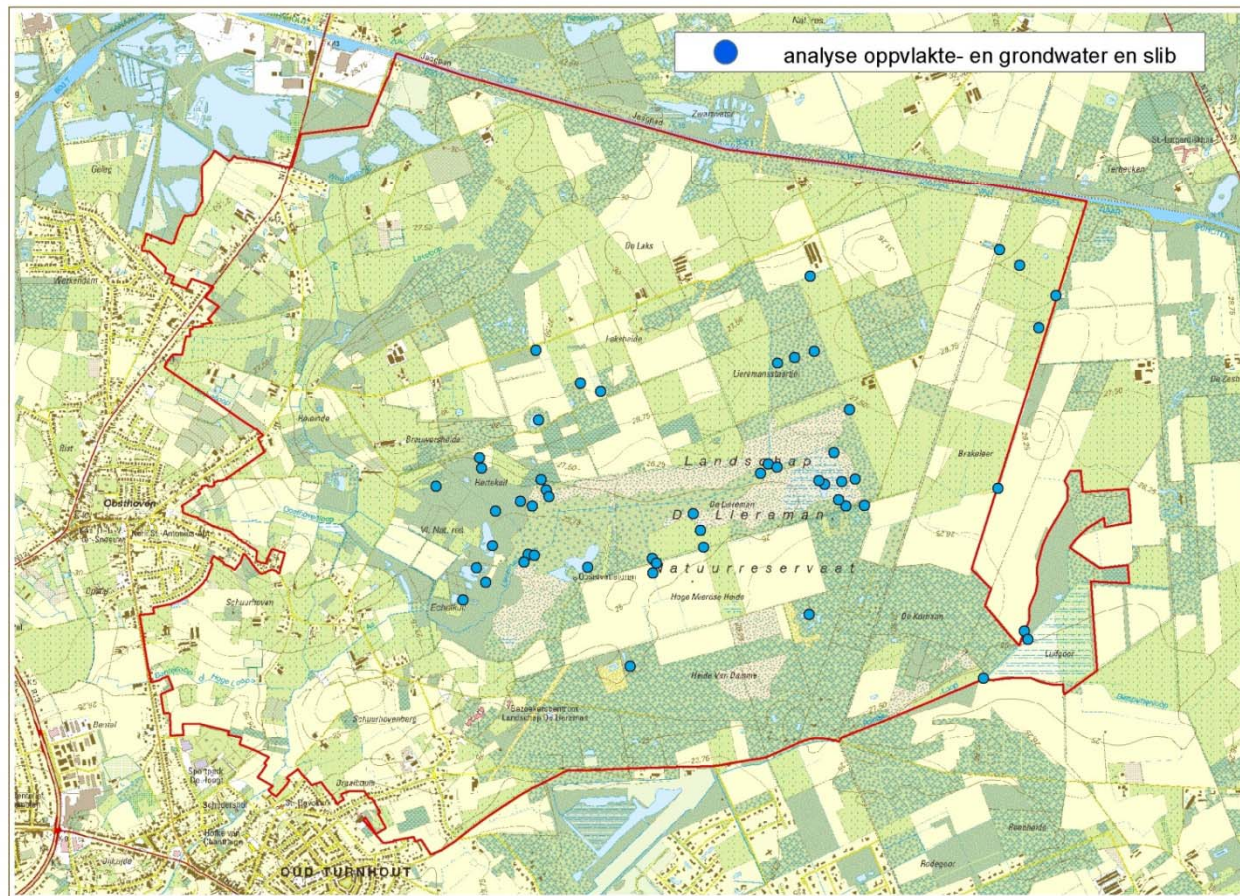
- Inzicht krijgen in de hydrologische situatie en relaties in het studiegebied
- Mogelijkheden ontwikkelingstraject onderzoeken
- Invloeden van maatregelen op hydrologie inschatten

Bodemchemische en ecohydrologische studie ecohydrologie

■ Stand van zaken

- Grond- en oppervlaktewatermodel (in opmaak)
  - inzicht in grondwaterkwantiteit en -kwaliteit
  - inzicht in oppervlaktewaterkwantiteit en -kwaliteit
  - inzicht in relatie van infiltratie- en kwelgebieden
  - voorspelling van ontwikkelingspotenties in relatie tot bodemchemie
  - toetsing inrichtingsscenario's

Bodemchemische en ecohydrologische studie ecohydrologie

- 20 stalen opp. water
- 22 stalen grondwater
- 12 stalen opp. water + slib

Bodemchemische en ecohydrologische studie

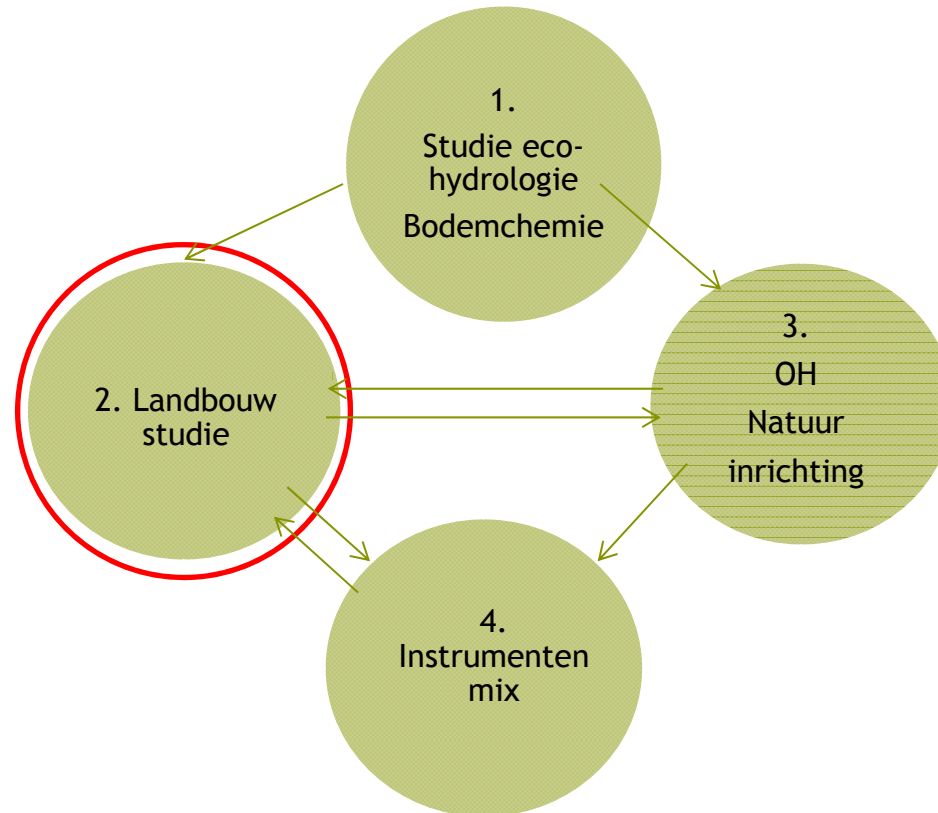
■ Volgende stappen

■ Opmaak van inrichtingsscenario's

- scenario's bieden oplossingen voor problemen binnen de Liereman
- opgesteld in werksessie met stuurgroep opgemaakt (eind juni)
- Doorrekenen inrichtingsscenario's door studiebureau
- toetsing landbouweconomische impact

■ Einde van de studie voorzien najaar 2012

Landbouwstudie

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIJTE

Landbouwstudie

Landschap de Liereman en omgeving

18 juni 2012

1. Inleiding

- “Landbouwstudie in kader van het Raamakkoord”
- 1630 ha waarvan 868,6 ha in landbouwgebruik
- Inhoud van de studie:

“De landbouwstudie omvat de beschrijving van de actuele landbouwsituatie, een onderzoek naar bereidheid van individuele landbouwers om mee te werken rond specifieke maatregelen en een beschrijving van de compenserende maatregelen die de landbouwers vooropstellen. De landbouwstudie omvat een desktopanalyse, terreininventarisatie en een luik enquêtering.”

2. De landbouwstudie

- Desktop studie
- Eerste workshop
  - november 2011
  - 33 landbouwers aanwezig
- De zitdagen
  - december 2011
  - 40 landbouwers aanwezig
- Tweede workshop
  - februari 2012
  - 27 landbouwers aanwezig
- Rapport mei 2012
- Terugkoppeling landbouwers 13 juni 2012

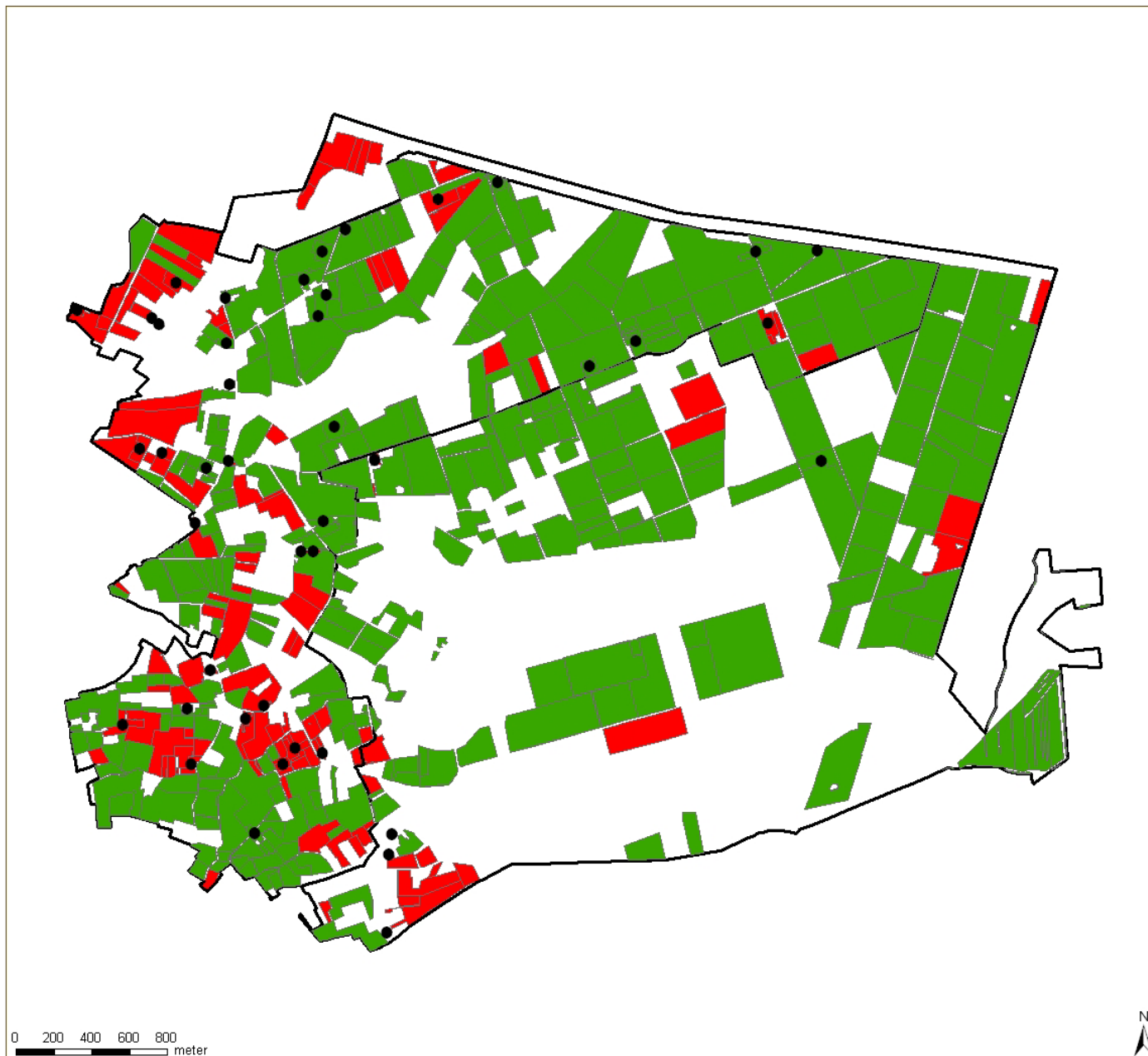

2. De landbouwstudie

■ Resultaten landbouwstudie

Activiteiten	Aantal	Oppervlakte (ha)
3	16	286,6
2	18	268,2
1	14	106,9
0	54	206,9
Totaal	102	868,6

■ Totaal: 48 landbouwers minimaal één keer “gezien”

Landschap de Liereman en omgeving Landbouwstudie

mei 2012

Kaart 6: Opkomst landbouwstudie

 Landschap De Liereman
en omgeving

 bedrijfszetels

 aanwezig

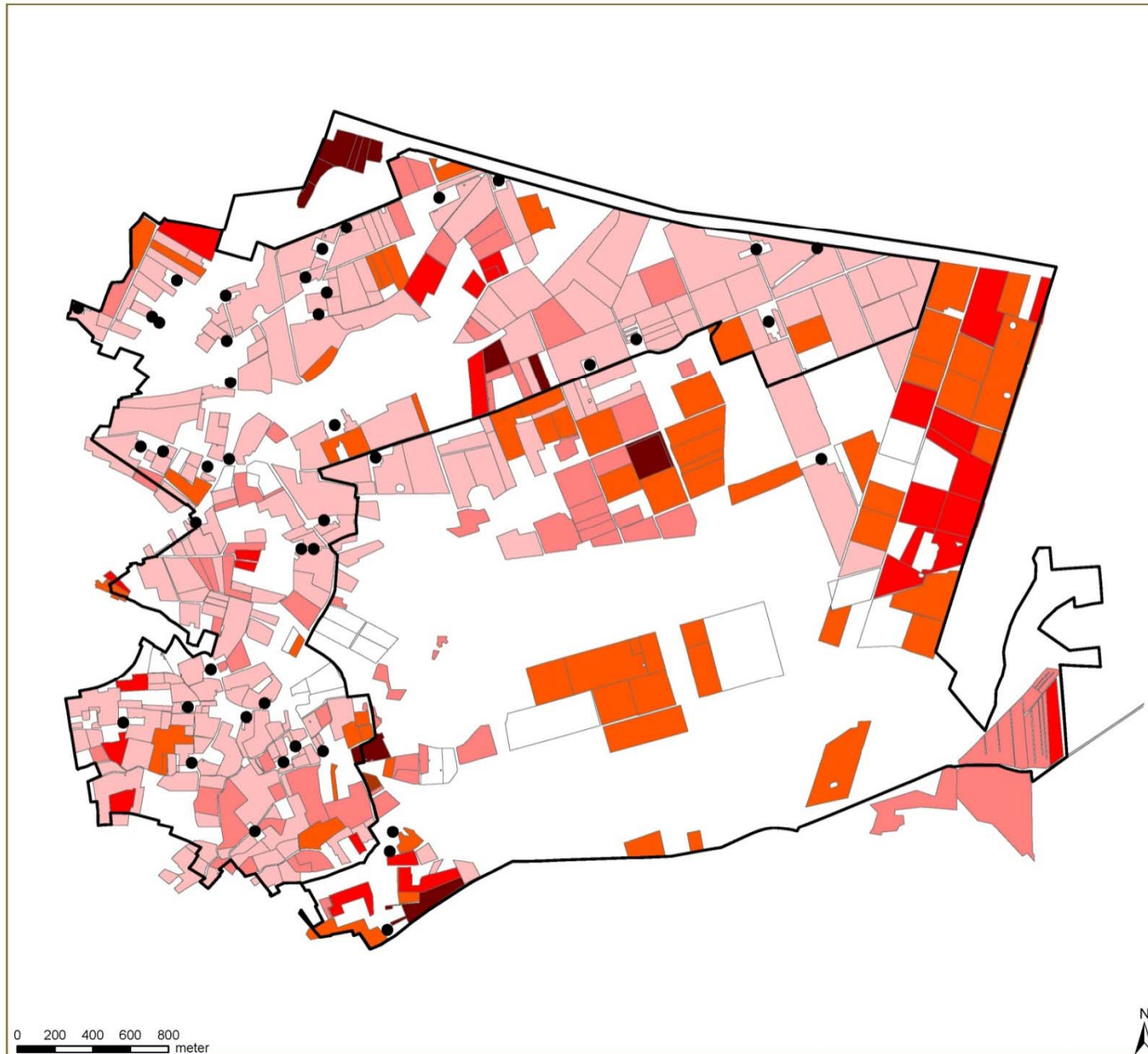
 niet aanwezig

Bron:
-EPR 2011

VLM

3. Resultaten desktop studie

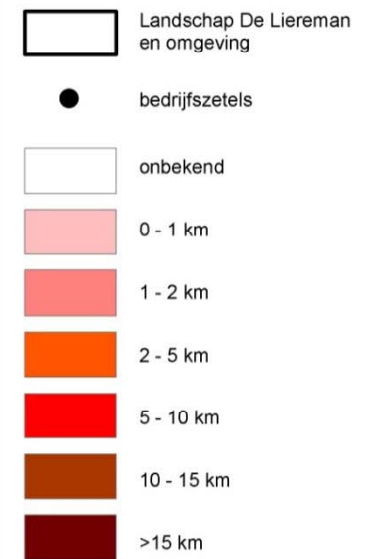
- Beschrijving van de landbouwsituatie op basis van Eenmalige Perceelsregistratie (EPR) van 2011:
- Kavelstructuur
- Bodemgebruik
- Lokalisatie van de bedrijven
- Bedrijfstype
- Sociologische en bedrijfseconomische kenmerken
- Impact op de landbouwbedrijven

Landschap de Liereman en omgeving Landbouwstudie

mei 2012

Kaart 3: Kavelstructuur

Bron:
- VLM gegevens 2011-2012

3. Resultaten desktop studie

- Impact op de betrokken bedrijven:

Relatieve oppervlakte in het studiegebied	Absolute oppervlakte in het studiegebied (ha)						Totaal
	<2	2-5	5-10	10-20	20-40	>40	
< 5%	7	6	4				17
5 - 10%	4	4	3	1			12
10 - 20%	2	3	6				11
20 - 30%		2			1		3
30 - 40%	1			1			2
40 - 50%	2	2			2		6
50 - 60%	1	1	1	1	1		5
60 - 70%	1			2		2	5
70-80%	2		1	1		1	5
80-90%	1	1		2	1	1	6
90-100%	5	4	1	2		1	14
100 %	8	2	3	3			16
Totaal	35	25	19	13	5	5	102

4. Verwerkte gegevens zitdagen

■ Zitdagen:

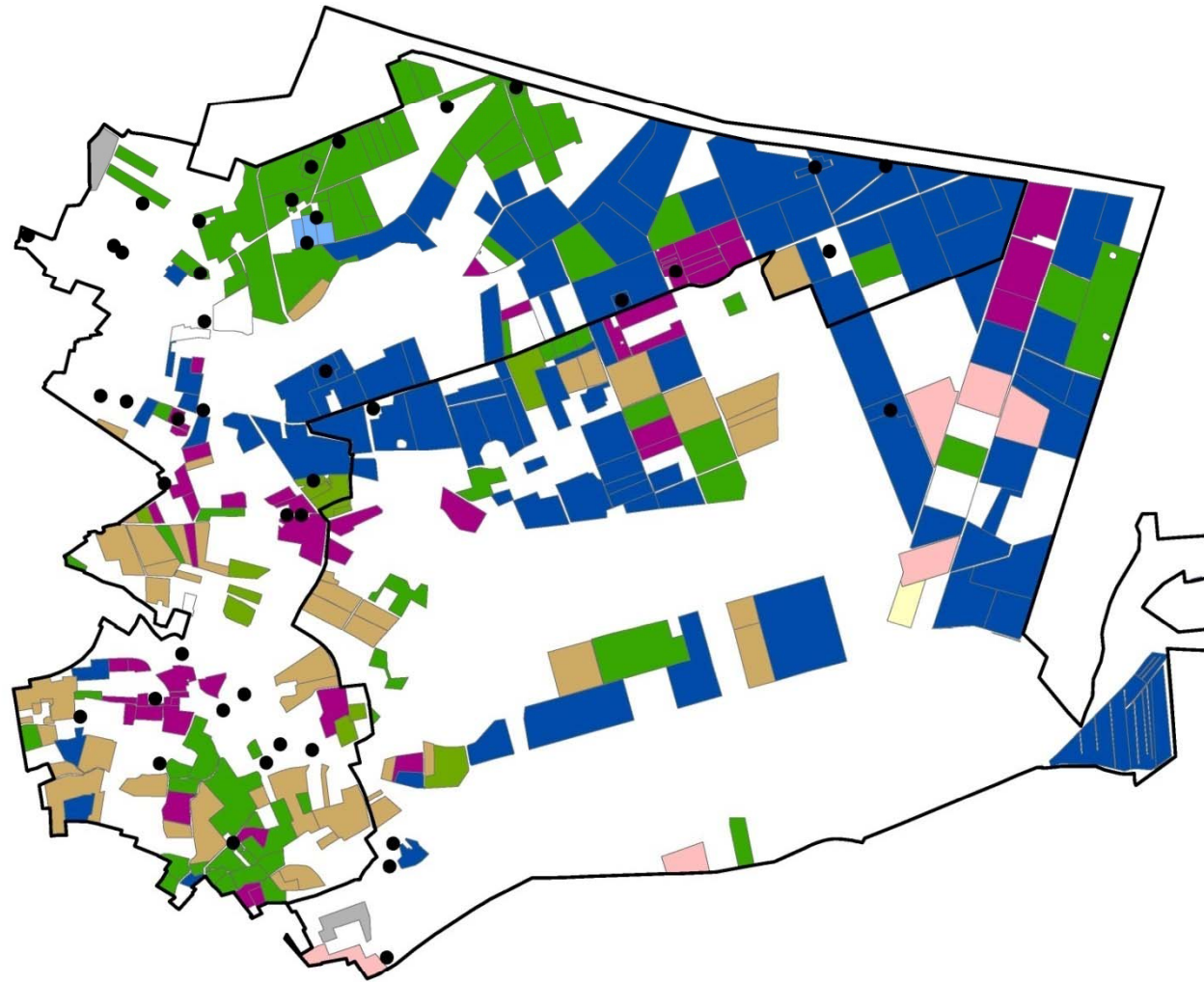
	Opp. (ha)	% van totaal opp.	Aantal (#)
Studiegebied	676,3	78	40
De Liereman	218,8	83	22
Braekeleer	129,3	85	15
Oost & Laks	352,0	74	26

■ 78% van de oppervlakte in studiegebied

Landschap de Liereman en omgeving Landbouwstudie

mei 2012

Kaart 8: Bedrijfstype

□ Landschap De Liereman
en omgeving

● bedrijfszetels

- akkerbouw
- gemengd vee
- melkvee
- mestkalveren
- grasdieren
- pluimvee
- tuinbouw
- varkens
- vleesvee

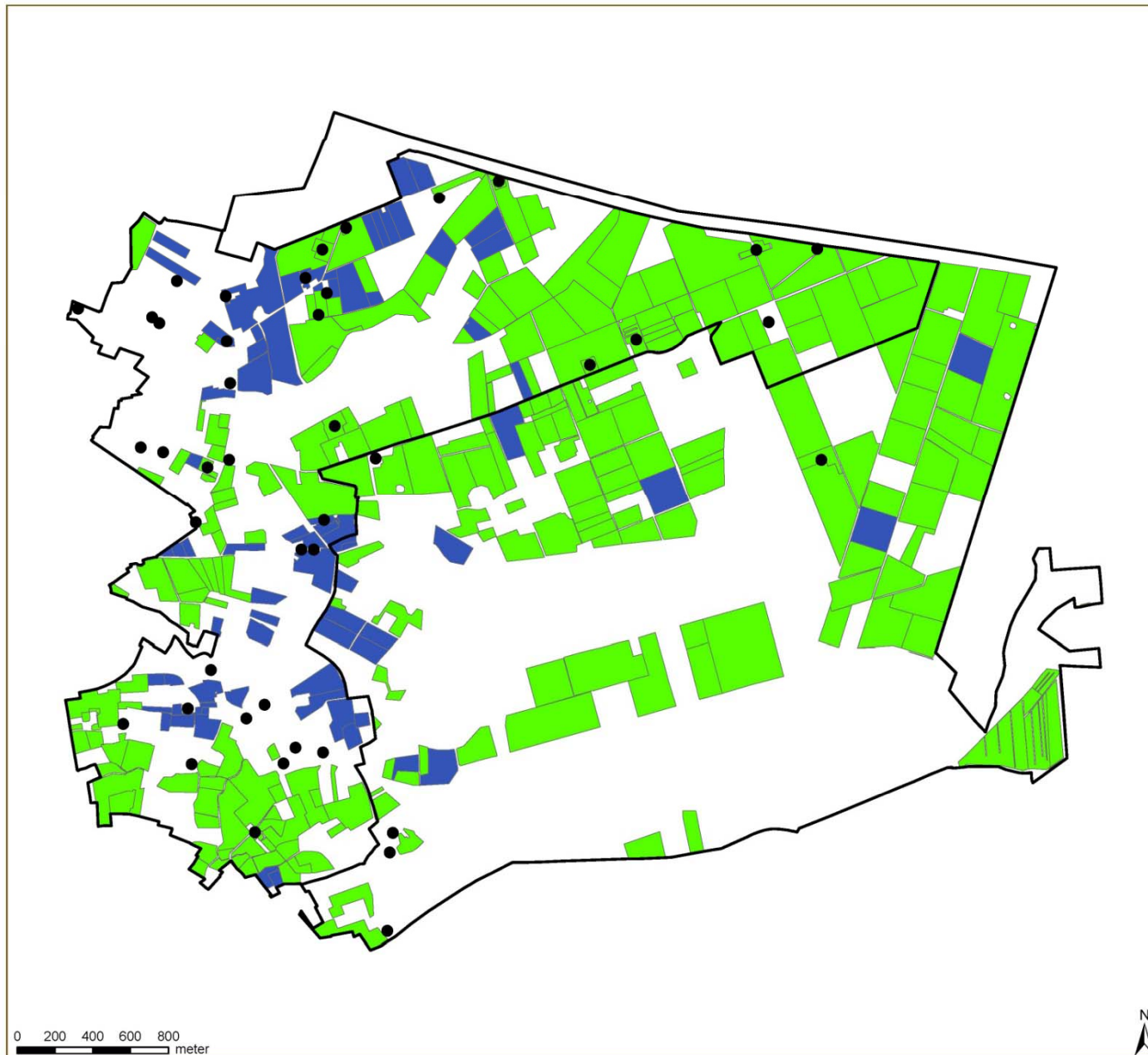
Bron:
- VLM gegevens 2011-2012

0 200 400 600 800
meter

Landschap de Liereman en omgeving Landbouwstudie

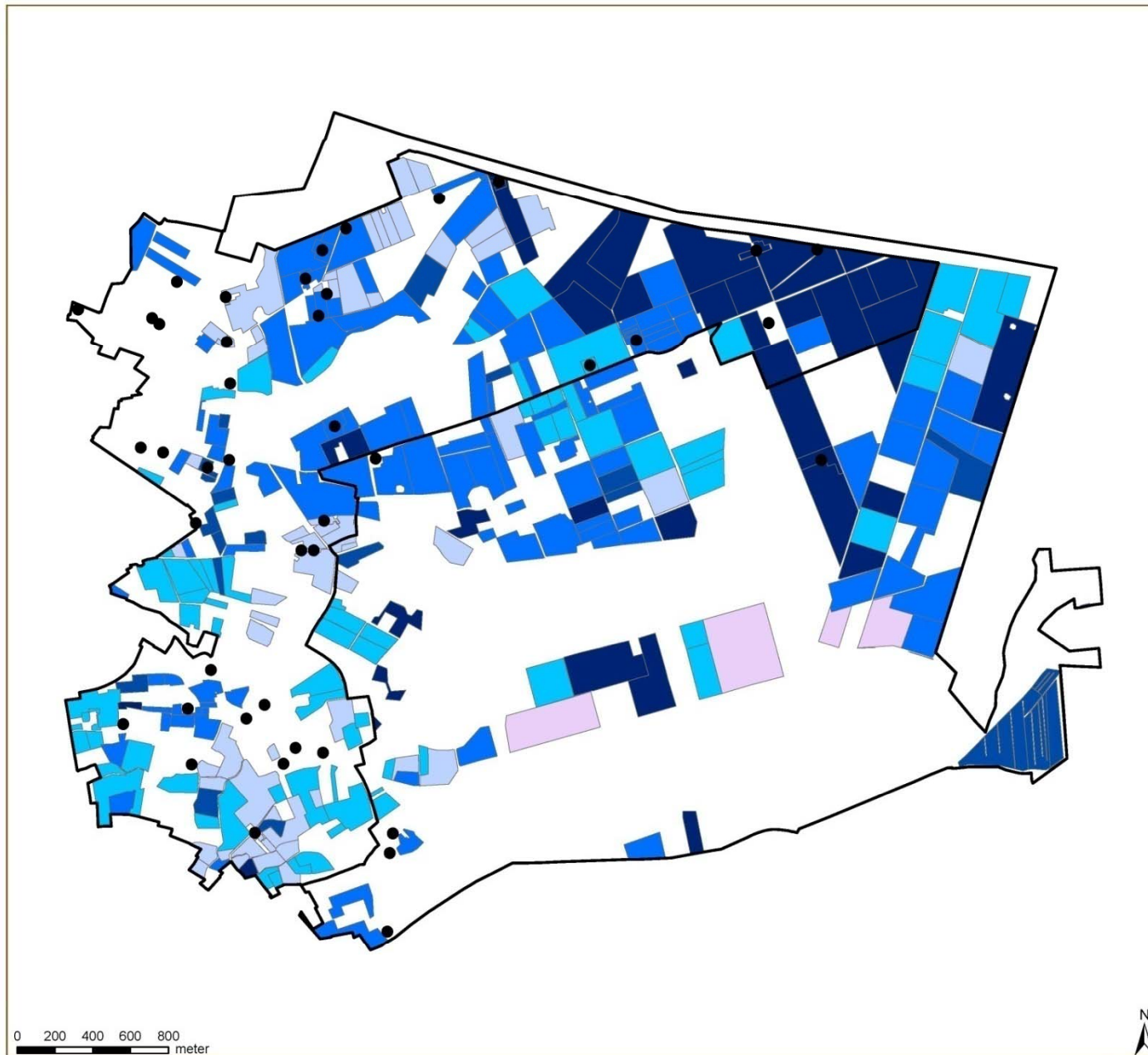
mei 2012

Kaart 9: Inkomensvorming

- Landschap De Liereman
en omgeving
- bedrijfszetels
- hoofdberoep
- geen hoofdberoep

Bron:
- VLM gegevens 2011-2012

Landschap de Liereman en omgeving Landbouwstudie

mei 2012

Kaart 10: Leeftijd

 Landschap De Liereman
en omgeving

 bedrijfszetels

 <30

 30-40

 40-50

 50-60

 >60

 onbekend

Bron:
- VLM gegevens 2011-2012

4. Verwerkte gegevens zitdagen

■ Interesse voor beheer:

Activiteiten	Aantal
Ja	11
Ja, tenzij	9
Ja, al actief	3
Nee	15
nvt	2
Totaal	40

■ Interesse flankerende maatregelen:

- Ruilgrond
- Bedrijfsverplaatsing, verkoop gronden of grenscorrectie
- Afwachten concrete plannen

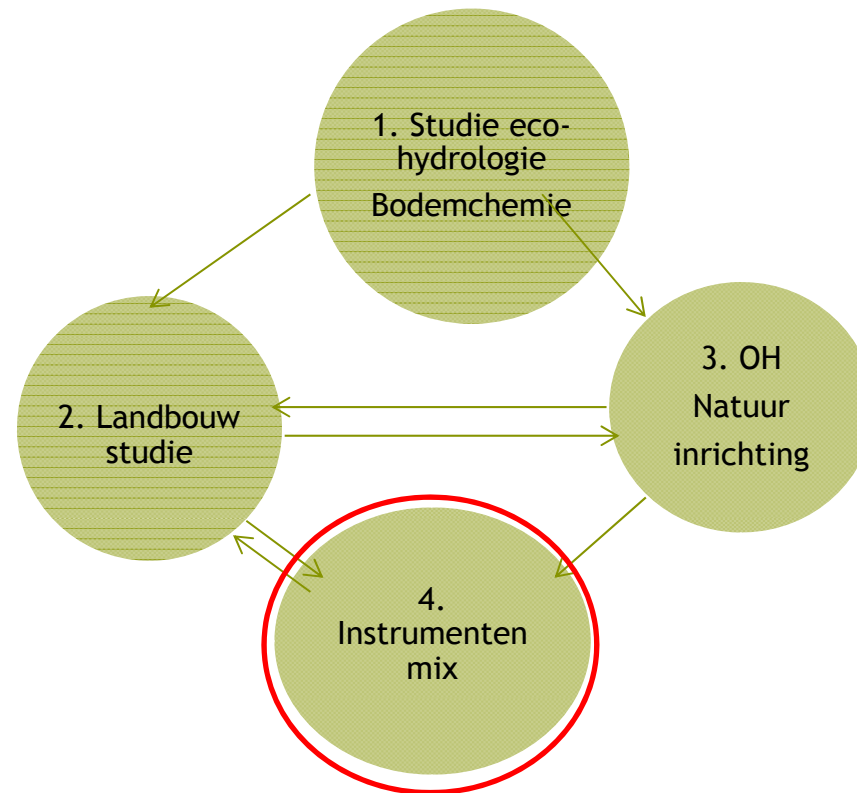
5. Conclusie & aanbevelingen

- Landbouwstudie gebruiken in verdere uitvoering van raamakkoord
- Uitgangspunt uitwerking flankerend beleid:

“De opmaak van het flankerend beleid landbouw moet op basis van de uitgevoerde studies gebeuren tegen het najaar van 2012. De goedkeuring ervan door de Vlaamse regering, inclusief het ter beschikking stellen van de noodzakelijke middelen, dient te gebeuren gelijktijdig met de instelling van het natuurinrichtingsproject.”

- Om een breed gedragen en praktisch werkbaar flankerend beleid op maat van de betrokken landbouwbedrijven uit te werken is een snelle concretisering van de lopende processen belangrijk

Instrumentenmix

Studie Instrumentenmix

Het raamakkoord vermeldt: *“een studie naar de meest geschikte instrumentenmix om de gebiedsgerichte doelstellingen voor de deelgebieden 56, 57.1 en 57.2 te realiseren.”*

→ voor het eerst opgeleverd tegen mei 2012

Wat?

- Een catalogus met overzicht maatregelen, instrumenten en acties
- Een brede waaier aan (instrument) opties
- Het midden tussen theorie en praktijk
- Een basis om
  - Acties verder uit te werken
  - keuzes te (laten) maken
- Een evoluerend document

Instrumentenmix

Wat niet?

- Dé oplossing tegen mei 2012
- Een antwoord op perceelsniveau
- Een gepersonaliseerde analyse

De vraag is:

- Zit er muziek in de instrumentenmix
“Landschap de Liereman en omgeving”?

Instrumentenmix - Waarom?

Naast landbouwkennis en onderzoek natuurinrichting nog andere mogelijke instrumenten om een aantal inrichtingsvraagstukken op te lossen?

Voorbeelden (inrichtings-)vraagstukken:

- Omvorming landbouw naar natuur
- Omvorming bos naar landbouw (binnen juridische randvoorwaarde: compensatie)
- Bufferzone landbouw - natuur (focus ontwikkelen van hydrologische buffer)
- Braekeleer - ontwikkelen weidevogelgebied
- ...

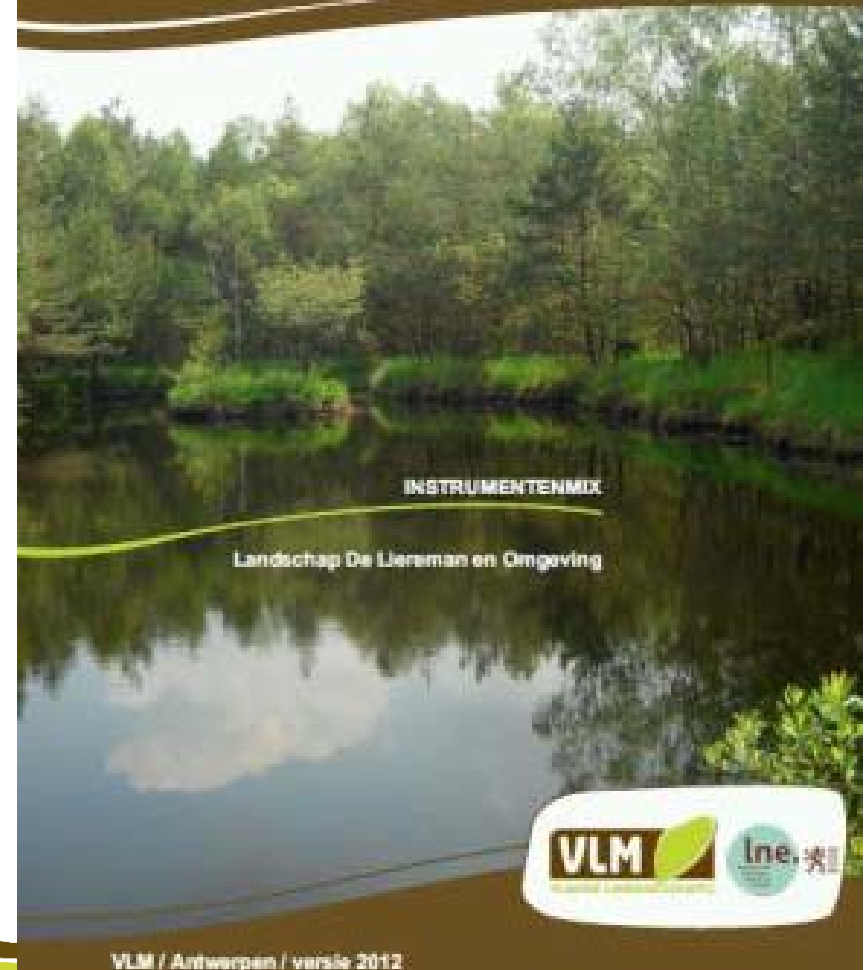

Instrumentenmix - structuur rapport

Inleiding

1. Doel
2. Proces
3. Instrumenten
  - Overzichtstabel - ontsluiting
  - Maatregelen
  - Instrumenten
4. Inrichtingsvraagstukken
  - Beschrijving inrichtingsvraagstukken
  - Overzichtstabel
5. Slotbeschouwing
6. Bijlagen

NIG Instrumentenmix Liereman

Overzicht maatregelen & instrumenten

	Maatregelen Instrumenten	Aankoop grond	kavelruil	werken	subsidies	vergoeding	beheer	bestemmings wijziging
a)	Gewestlijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan							
	bestemmingswijziging							X
	kapitaalschade					X		
	gebruikerscompensatie					X		
	planschade					X		
	planbatan					X		
b)	Natuurinrichting							
	Aankoop in der minne, Recht van voorkoop, ...	X						
	kavelruil		X					
	werken			X				
	subsidies voor werken				X			
	vergoeding voor waardeverlies van gronden					X		
	vergoeding voor cultuurschade					X		
	opmaak beheerplan						X	
c)	Ruilverkaveling							
	Aankoop in der minne	X						
	ruilen van kavels		X					
	werken			X				
	subsidie voor uitvoering van werken				X			
	vergoeding voor cultuurschade					X		
	opmaak beheerplan						X	
d)	Bosgroep							
	bosbeheerplan						X	
	subsidie voor opmaak bosbeheerplan, openstelling, ...				X			
e)	Beschermde landschap							
	onderhoudspremie					X		
	landschapspremie					X		

Instrumentenmix - maatregelen

Definitie maatregel: een bouwsteen die nodig kan zijn om de doelstellingen in het studiegebied te realiseren

■ Bijvoorbeeld:

- Aankoop
- Kavelruil
- Werken
- Subsidies
- Vergoeding
- Beheer
- ....

Instrumentenmix - instrumenten

Definitie instrument: een aaneenschakeling van maatregelen via een al dan niet juridisch vastgelegde volgorde en procedure

■ Bijvoorbeeld:

- Ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP)
- Natuurinrichting
- Ruilverkaveling
- Beschermd landschap
- Lokale grondenbank
- ...

Overzicht maatregelen & instrumenten

	Maatregelen Instrumenten	Aankoop grond	kavelruil	werken	subsidies	vergoeding	beheer	bestemmings wijziging
a)	Gewestlijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan							
	bestemmingswijziging							X
	kapitaalschade					X		
	gebruikerscompensatie					X		
	planschade					X		
	planbaten					X		
b)	Natuurinrichting							
	Aankoop in der minne, Recht van voorkoop, ...	X						
	kavelruil		X					
	werken			X				
	subsidies voor werken				X			
	vergoeding voor waardeverlies van gronden					X		
	vergoeding voor cultuurschade					X		
	opmaak beheerplan						X	
c)	Ruilverdraging							
	Aankoop in der minne	X						
	ruilen van kavels		X					
	werken			X				
	subsidie voor uitvoering van werken				X			
	vergoeding voor cultuurschade					X		
	opmaak beheerplan						X	
d)	Bosgr...							
	bosbeheerplan						X	
	subsidie voor opmaak bosbeheerplan, openstelling, ...				X			
e)	Beschermde landschap							
	onderhoudspremie					X		
	landschapspremie					X		

Maatregelen

Instrumenten

Instrumentenmix - acties

Definitie Actie: een werk dat nodig kan zijn om een aantal (inrichtings-)vraagstukken in het studiegebied aan te pakken

■ Voorbeelden:

- Verleggen waterloop
- Plaatsen stuw
- Afgraven toplaag bodem
- Kappen van boom
- Uitmijning
- ...

Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

- Gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP)
  - Kapitaalschadecompensatie & gebruikerscompensatie
  - Planbaten & Planschade
- Instrumenten landschappelijk erfgoed
  - Beschermingen
  - Premies
- Lokale grondenbank & extra vergoedingen
- Natuurrichtplan & Natuurprojectovereenkomsten
- Bosgroep

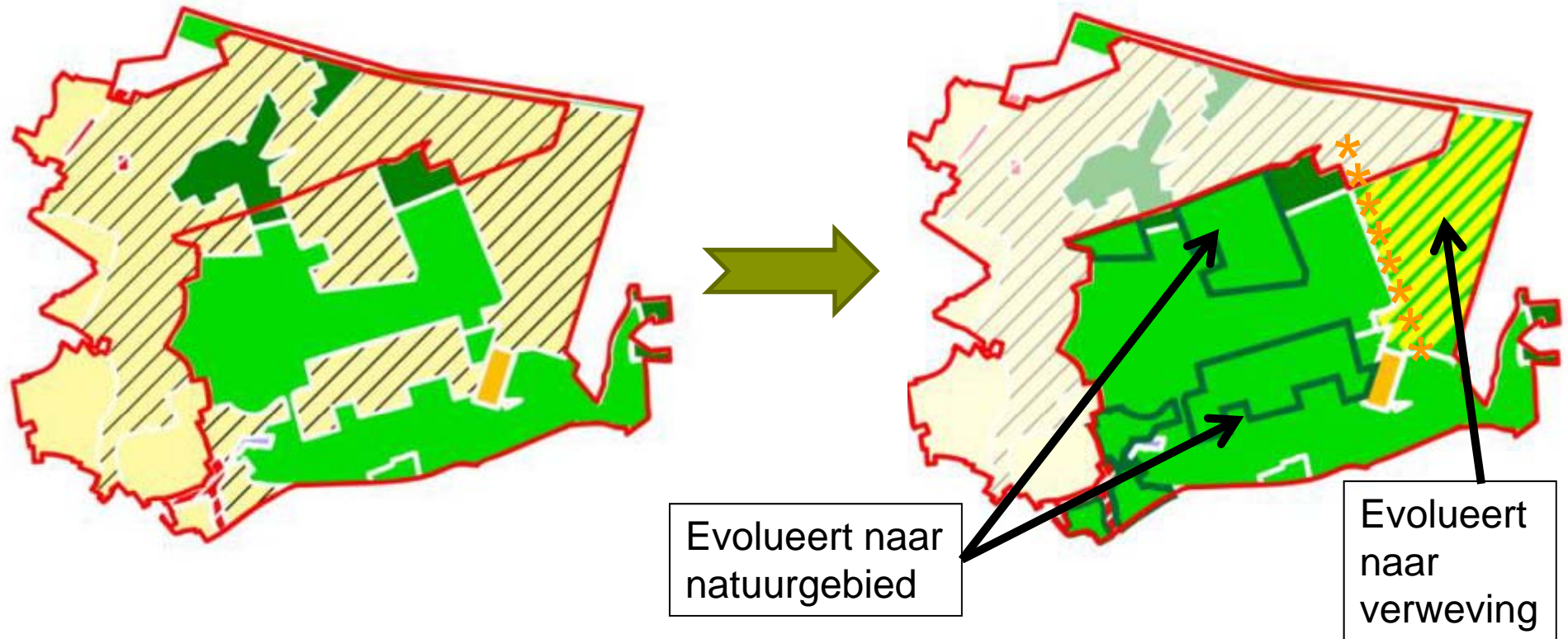
Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP)

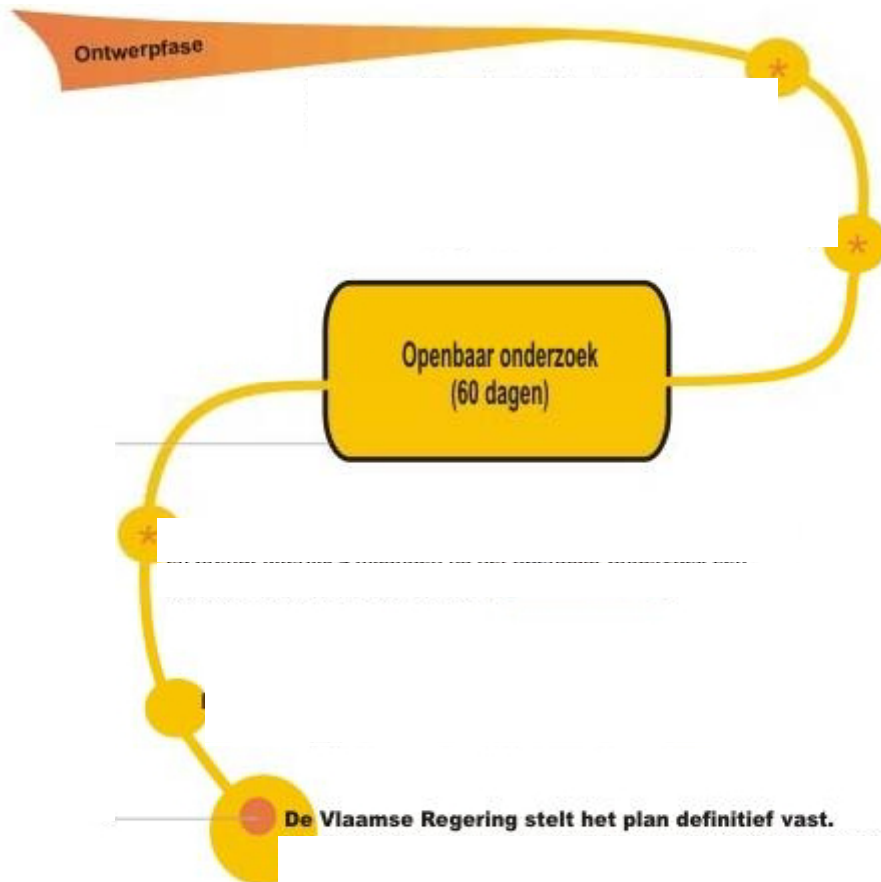
In Landschap de Liereman en omgeving?

Afbakening Gebieden Natuurlijke en Agrarische Structuur (AGNAS)

Procedure GRUP

Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan

Procedure GRUP

- Eigen specifieke stappen en betrokkenheid (Openbaar onderzoek)
- Nog niet gestart
- Start bij duidelijkheid op terrein
- Onderzoek mogelijkheid gefaseerd RUP

→ **Infomarkt - Christophe Vandevooort**

Na goedkeuring GRUP

- Kapitaalschadecompensatie
- Gebruikerscompensatie

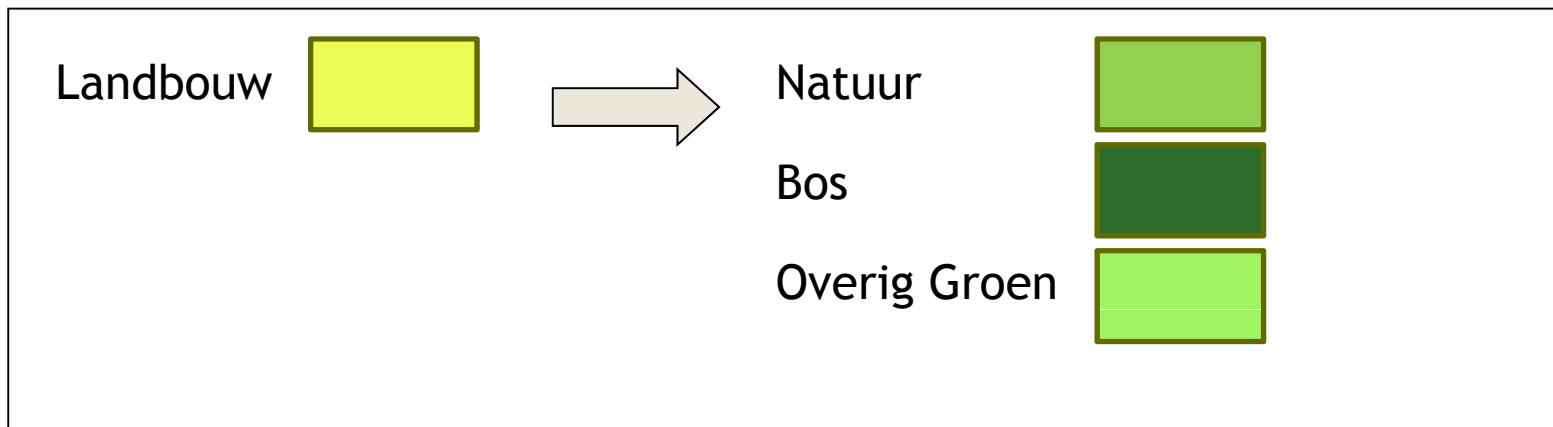
Vergoedingen na bestemmingswijziging?

Kapitaalschadecompensatie & gebruikerscompensatie

■ Vergoeding voor schade

■ N.a.v. RUP

■ Bestemmingswijziging

■ Overdruk op landbouwgebied

Voorwaarden vergoedingen

Kapitaalschadecompensatie & gebruikerscompensatie

■ Voorwaarde?

- Perceel aangegeven in verzamelaanvraag in jaar vóór inwerkingtreding ruimtelijk uitvoeringsplan (in gebruik door landbouwer)
- $\geq 0,5$ ha getroffen

■ Voor wie?

- **Eigenaars** in het jaar van de inwerkingtreding RUP
→ Kapitaalschadecompensatie
- **Gebruikers** in het jaar van de inwerkingtreding RUP
→ Gebruikerscompensatie

Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

KAPITAALSCHADE

Kapitaalschade: berekening

- Berekening gebaseerd op **kapitaalschaderapport**, als onderdeel van het ruimtelijk uitvoeringsplan
- Provinciale kapitaalschadecommissie
  - Stelt per RUP met bestemmingswijziging van geel naar groen, een kapitaalschaderapport op
  - 4 leden
    - 2 VLM, 1 DLV, 1 ANB
    - 1 voorzitter - voor alle provinciale commissies
  - VLM verzorgt secretariaat van de commissie

Kapitaalschade: methodiek

Kapitaalschade bepalen

■ Hoe?

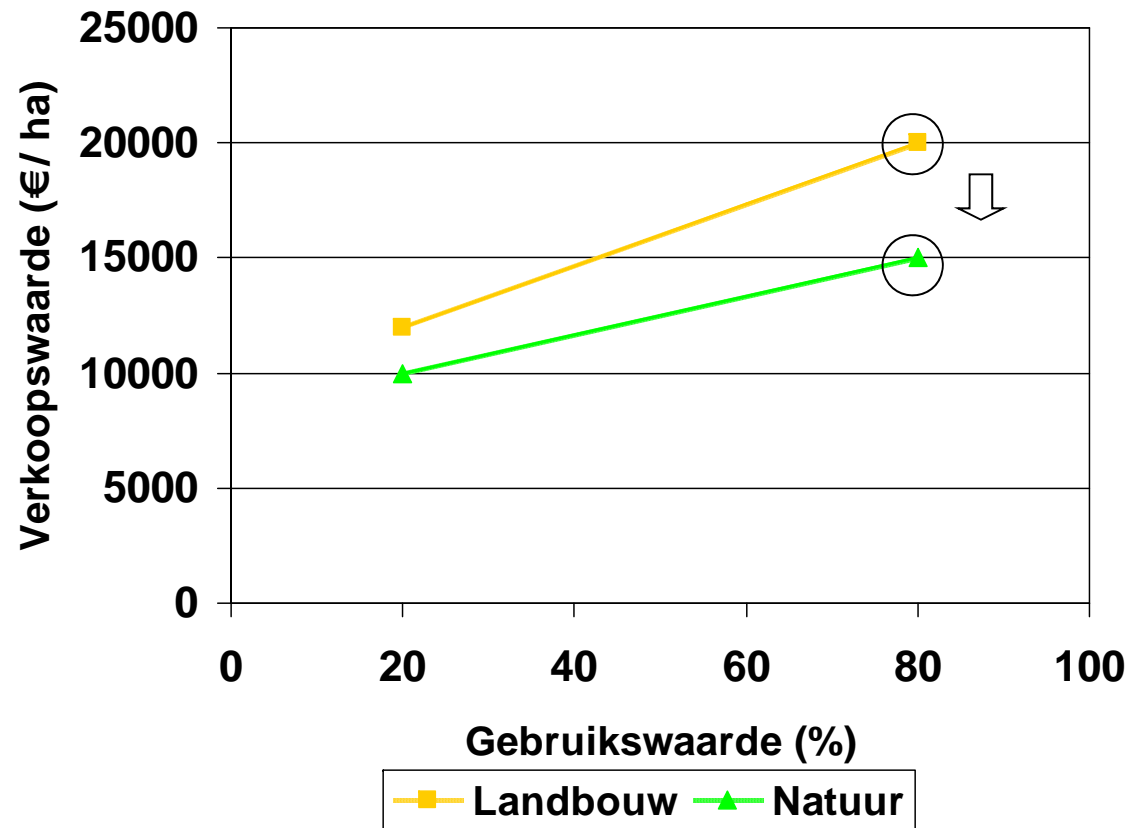
- Verkoopswaarden van perceel met
  - Landbouwbestemming
  - Bestemming Natuur/bos/overig groen
- Gebruikswaarden van een perceel
  - houdt rekening met beperkingen in gebruik (Vb bemestingsverbod)

→ per bestemming:

lineair verband tussen gebruikswaarde (%) en verkoopswaarde (euro/ha)

Kapitaalschade: methodiek

Lineair verband gebruikswaarde - verkoopswaarde

Kapitaalschade: methodiek

Bepalen van de **verkoopswaarde**

- Referentiepunten in streek van RUP
  - Op zoek gaan naar verkopen van percelen
    - Landbouwbestemming
    - Natuur / bos / overig groen
  - Voor beide bestemmingen
    - Hoge gebruikswaarde
    - lage gebruikswaarde

→ opgenomen in kapitaalschaderapport

Kapitaalschade: methodiek

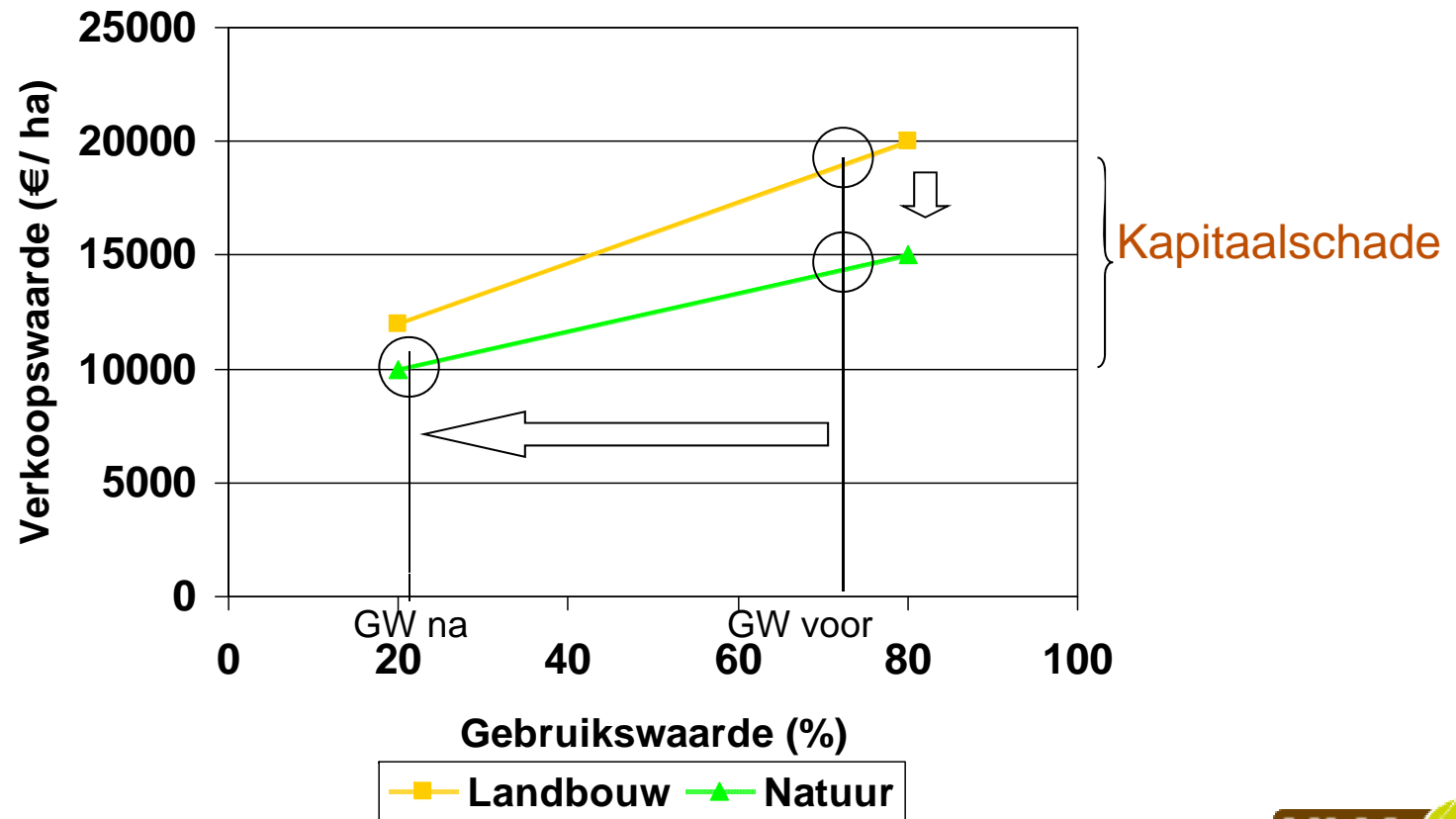
- Bepalen van de **gebruikswaarden**
    - Geschiktheid van het perceel voor landbouw
      - Bepalen op consequente en objectieve manier
      - Bodemtype afhankelijk
    - Gebruikswaardetabel per landbouwstreek
      - O.b.v. bodemgeschiktheidsmatrix
- Opgenomen in kapitaalschaderapport

Kapitaalschade: methodiek

- Bepalen van de **gebruikswaardedaling**
  - Ten gevolge van een bestemmingswijziging: gebruikswaardedaling
Vb bemestingsverbod
  - Gebruikswaarde ná het RUP = gebruikswaarde vóór RUP –
gebruikswaardedaling

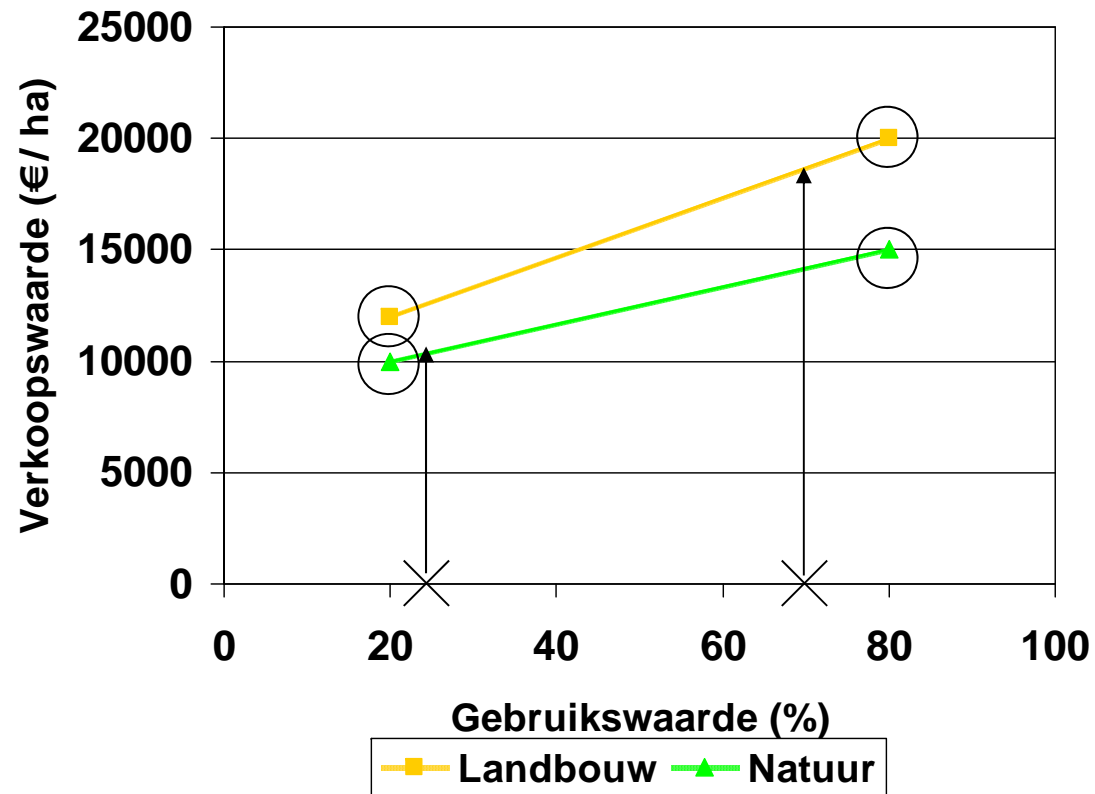
Kapitaalschade: methodiek

Lineair verband gebruikswaarde - verkoopswaarde

Kapitaalschade: methodiek

Lineair verband gebruikswaarde - verkoopswaarde

Kapitaalschade

Kapitaalschade: berekening

Bepaling **kapitaalschade** en **kapitaalschadecompensatie**

- VLM berekent de schade en vergoeding op basis van de gegevens in het kapitaalschaderapport
  - Hoe?
    1. kapitaalschade = verschil tussen verkoopswaarden in landbouwbestemming en in groene bestemming x getroffen oppervlakte van het perceel
    2. kapitaalschadecompensatie = 80% van de kapitaalschade

Kapitaalschade: berekening

- VLM kan aanbod doen tot ruil van een gelijkwaardige grond
  - → Keuze tussen ruil of vergoeding

- Belangrijk principe
  - Overheid vergoedt slechts 1x voor de waardevermindering
  - Er wordt bijgehouden welke percelen een kapitaalschade-compensatie ontvingen

→ Infomarkt : Koen Trappeniers

Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

GEBRUIKERSCOMPENSATIE

Gebruikerscompensatie

Wat?

- Opgelopen schade

Wie?

- Voor gebruikers van landbouwgrond

Wanneer?

- Binnen het jaar na ingang van de *maatregel*
Vb beperking 2 grootvee-eenheden per hectare (In uitvoering van Mestdecreet)

Gebruikerscompensatie

Impact op percelen varieert

➔ vergoeding wordt bepaald volgens gebruikswaardedaling
= volgens karakteristieken van het betrokken bedrijf

■ Belangrijk principe

■ Overheid vergoedt slechts 1x voor de waardevermindering

➔ Infomarkt Koen Trappeniers

Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

PLANBATEN & PLANSCHADE

Planbaten

Wat?

- De planbatenheffing (PBH) is een belasting op de meerwaarde die een perceel krijgt door een bestemmingswijziging:
  - Natuur / bos → agrarisch gebied
  - onbebouwbare gronden → woonzone, zone voor bedrijvigheid of recreatiezone
- Specifieke voorwaarden
  - De PBH bedraagt tussen 1% en 30% van de geschatte meerwaarde van het perceel
  - Te betalen op ogenblik van verkoop van grond
  - ...

→ Infomarkt Christophe Vandevoort

Planschade

Wat?

- Planschade (PSV) is de schade die de eigenaar ondervindt door een bestemmingswijziging:
  - bebouwbare grond → grond die niet meer bebouwbaar of verkavelbaar is

Specifieke voorwaarden

- De PSV bedraagt 80% van de waardevermindering
- Is geen automatisme
  - Via uitspraak rechtbank eerste aanleg
  - Bijkomende voorwaarden (...)

→ Infomarkt Christophe Vandevoort

Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

LOKALE GRONDENBANK VERGOEDINGEN

Lokale grondenbank - vergoedingen

■ Lokale grondenbank: onderzoeken of en hoe

Projectgebied \ Zoekgebied	Oosthoven & Laks	Gemeenten raamakkoord	Gemeenten met gronden van betrokken landbouwers	Provincie Antwerpen	Vlaanderen
Liereman & Braekeleer	X	X	X	X	X
Inrichtingsproject	/	X	X	X	X
...					

■ Vergoedingen voor landbouwgebruikers en -eigenaars gepaard gaand met lokale grondenbank: onderzoeken of en hoe

■ Bedoeling is

- Grondreserve opbouwen ifv ruilgrond

- Extra vergoedingen kunnen leiden tot snellere opbouw grondreserve

→ infomarkt Kristel Guns

Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

LANDSCHAPPELIJK ERFGOED

Landschappelijk erfgoed

■ Beschermd landschap

In Vlaanderen kunnen naast monumenten, dorps- en stadsgezichten, ook landschappen beschermd worden

■ Van belang zijn:

- Natuurwetenschappelijke waarde
- Historische waarde
- Esthetische waarde
- Sociaal-culturele waarde

→ Aanwezig in het studiegebied

Landschappelijk erfgoed

■ Ankerplaats

- Een gebied dat hoort tot de *meest waardevolle landschappelijke plaatsen*, dat een complex van *gevarieerde erfgoedelementen* is die *een geheel* vormen dat ideaaltypische kenmerken vertoont vanwege de gaafheid of representativiteit of ruimtelijk een plaats inneemt die belangrijk is voor de zorg of het herstel van de landschappelijke omgeving

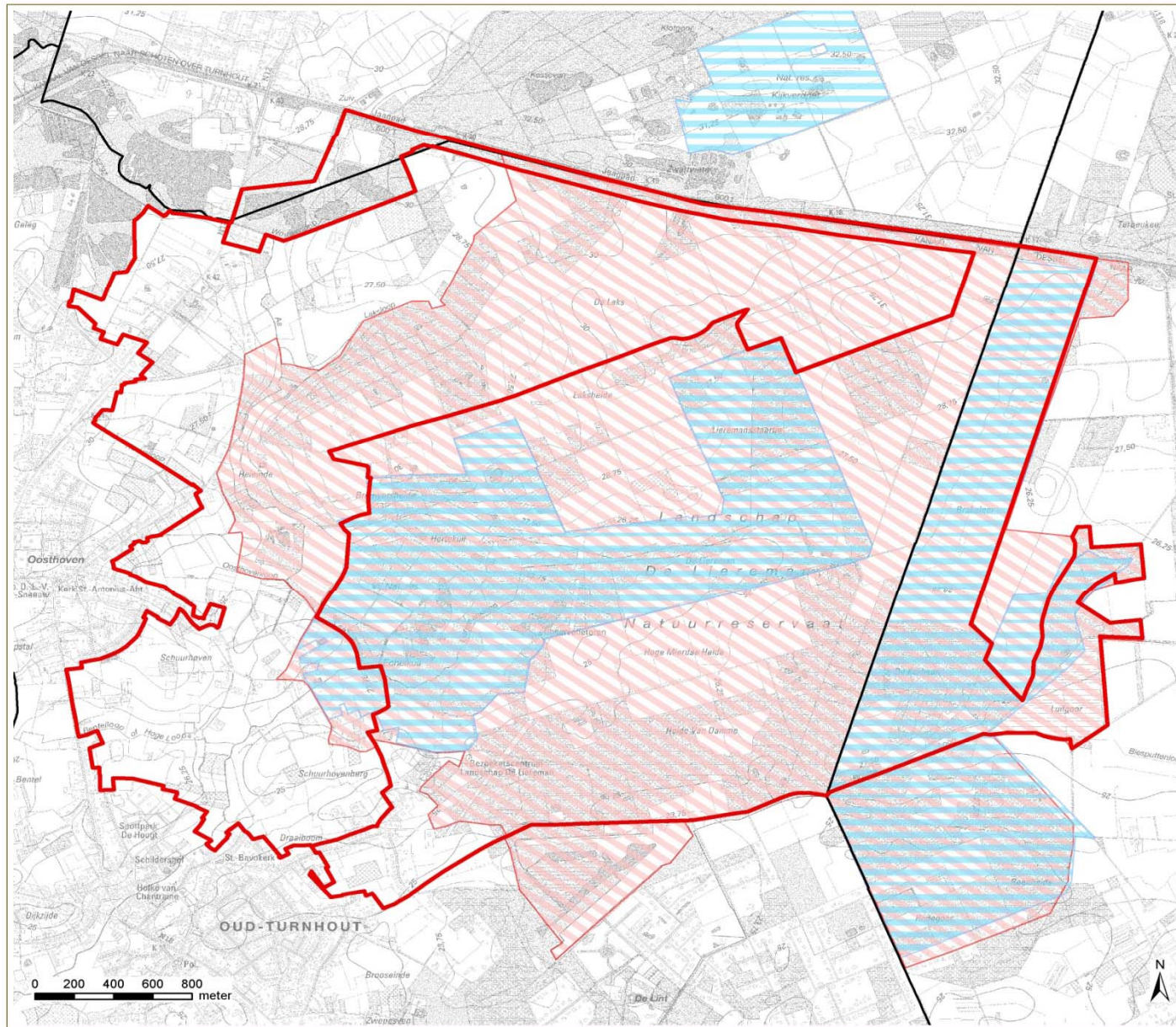
→ Studiegebied: Definitief aangeduide ankerplaats aanwezig

■ Erfgoedlandschap

- Een vertaling van een definitief aangeduide Ankerplaats in een ruimtelijke uitvoeringsplan (RUP) of de plannen van aanleg

→ (nog) niet aanwezig in het studiegebied

Landschappelijk erfgoed

Landschap De Liereman en omgeving

mei 2012

- beschermd landschap
- definitief aangeduide ankerplaats
- perimeter raamakkoord
- gemeentegrens

Landschappelijk erfgoed

Premies - Welke?

- Onderhoudspremie
  - Ondersteunt en stimuleert instandhoudingswerken (40%)
- Landschapspremie (landschapsbeheerplan)
  - Stimuleert opmaak van een landschapsbeheerplan (80%)
  - Uitvoering van werkzaamheden
    - In stand houden, onderhouden, herstellen, verbeteren (70%)
    - Ontsluiting, onderzoek en voorlichting (20%)

Premies - Voor wie en waar?

- privé personen, openbare lokale besturen, verenigingen
  - In beschermde landschappen en erfgoedlandschappen
- Infomarkt Jasmine Michielsen

**NATUURRICHTPLAN (Light)
NATUURPROJECTOVEREENKOMST**

Natuurrichtplan (Light)

Wat?

- Een natuurrichtplan (NRP) is een instrument dat aangeeft wat op het vlak van natuurbehoud voor een specifiek gebied wordt beoogd
  - Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)
  - (een of meerdere deelgebieden van) Natura 2000: Vogel- en habitatrictlijngebied
- Opmaak in overleg met betrokkenen
- Nog niet in opmaak
- Of en hoe NRP (light) → te onderzoeken

Natuurprojectovereenkomst

Wat?

- Overeenkomst tussen ANB en o.a. een particulier
- Actieve bijdrage aan realisatie van NRP (light)
- Vergoeding:
  - Eenmalig of jaarlijks
  - Particulier: max 90%

- Of en hoe natuurprojectovereenkomst → te bekijken

→ Infomarkt Daniel Josten

Enkele instrumenten in de kijker

met mogelijkheden voor eigenaars

WERKING BOSGROEP

Bosgroep

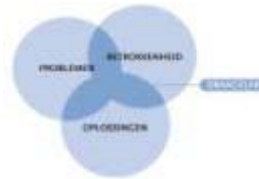

Wat?

- Een bosgroep is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen openbare en privé boseigenaars
  - Biedt uitgebreide dienstverlening aan boseigenaars
  - Helpt bij het beheren van hun bossen
  - Dienstverlening bestaat uit
    - doorstroming van informatie naar boseigenaars
    - creatie van economisch rendabel en ecologisch efficiënt bosbeheer door collectiviteit
    - afspraken en overleg tussen verschillende partijen
- Inspirerend voor privaat natuurbeheer?
  - Infomarkt - Wim Boonen

Instrument onafhankelijke parameters

Draagvlak - engagement

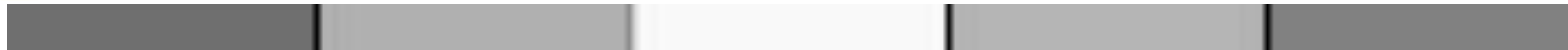
zeer hoog

hoog

gemiddeld

laag

zeer laag

Realisatietermijn

Korte Termijn

Middellange T

Lange Termijn

Eigendoms- en gebruikssituatie

Overheid

Organisatie

privaat

Landbouw

natuur

privaat

Conclusie

Studie instrumentenmix

- Er zit muziek in de studie instrumentenmix voor “Landschap de Liereman en omgeving”!
- Catalogoog van mogelijke maatregelen en instrumenten
- Evoluerend document
  - nieuwe inzichten en ontwikkelingen
  - vinger aan de pols ifv afstemmen & opties openlaten
    - S-IHD proces
    - PDPO III
    - Nieuwe GLB
    - Stiltegebied
    - Park
    - Nieuwe wetgeving (voorontwerp decreet LI, ...)
    - ...

Conclusie

Studie instrumentenmix

- Eerste stap in uitvoering van raamakkoord
- Basis om: **Geldt ook voor de andere studies**
  - “de boer op te gaan” - toetsing op terrein
  - Te komen tot een antwoord op: ‘wie’, ‘wat’, ‘waar’, ‘wanneer’, ‘op welke manier en met welke financiering
  - Te zoeken naar oplossingen op maat

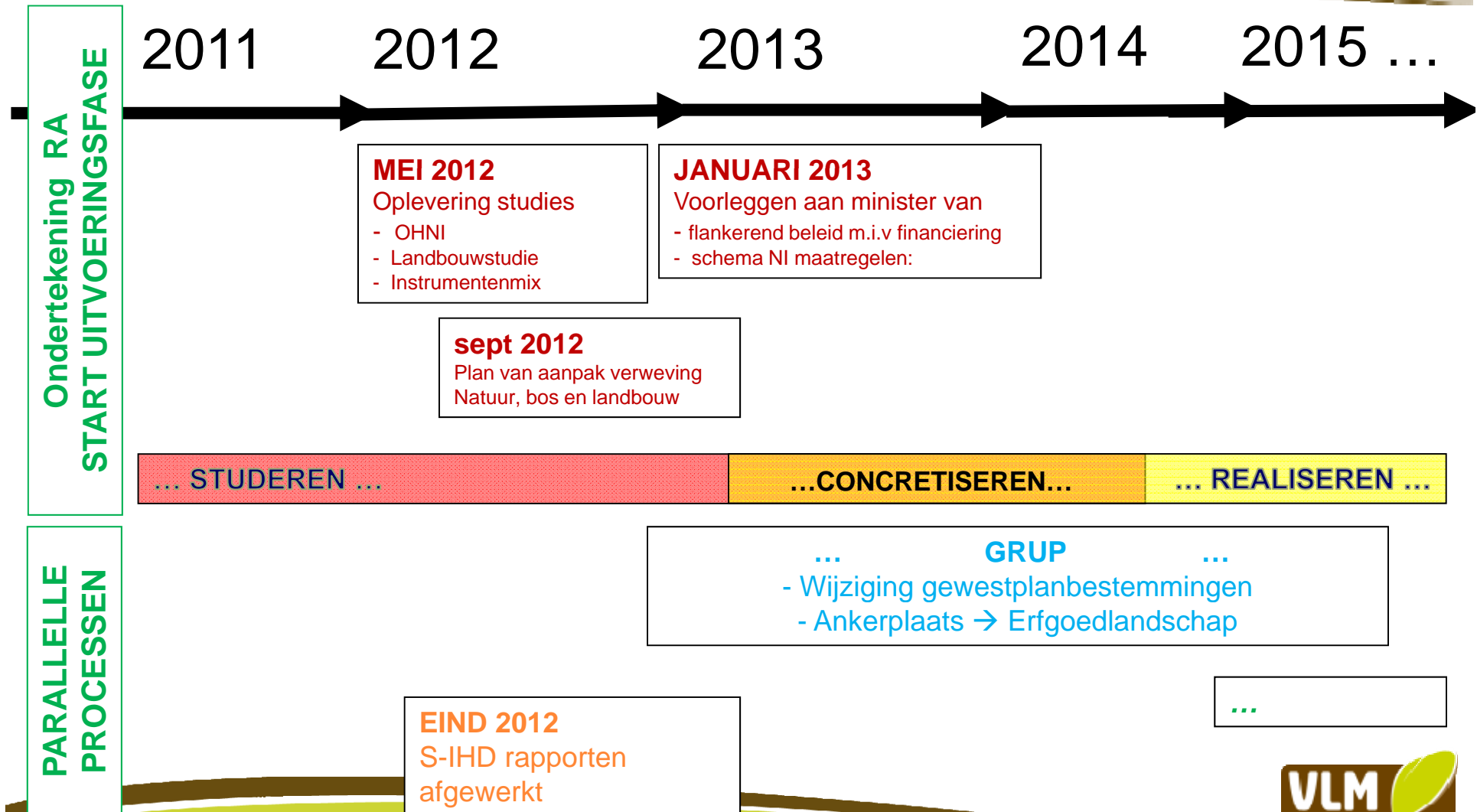

Hoe nu verder?

Het raamakkoord vermeldt:

- *“Een concreet plan van aanpak voor de verweving van natuur (finaliteit weidevogels), bos en landbouw voor deelgebied 57.2 wordt beoogd tegen september 2012”*
- *“De instelling van het natuurinrichtingsproject s.l. en de vaststelling van een schema voor uitvoering van natuurherstelmaatregelen die uitgevoerd worden via een andere procedure dan natuurinrichting wordt beoogd voor het einde van 2012*
- *“De opmaak van het flankerend beleid landbouw moet op basis van de uitgevoerde studies gebeuren tegen het najaar van 2012”*

Tijdslijn 2012 en verder

Verdere aanpak en overleg

■ Overleggroep

■ Dagelijks bestuur

Verdere aanpak en overleg

Naast formeel overleg, ook parallel overleg met:

De Zwarte specht (lokale vereniging eigenaars)

Sinds vorige infomarkt (3 oktober 2011): 4 overlegmomenten

- Constructieve overlegmomenten
- Input presentatie eigenaars (bv berekening kapitaalschadecompensatie)

Landelijk Vlaanderen (Regionale vereniging eigenaars)

- Overleg 12/06

Conclusie

- Volgend infomoment
  - deliereman.ra@vlm.be
- Deze presentatie + studies:
  - Website VLM
  - Website Oud-Turnhout

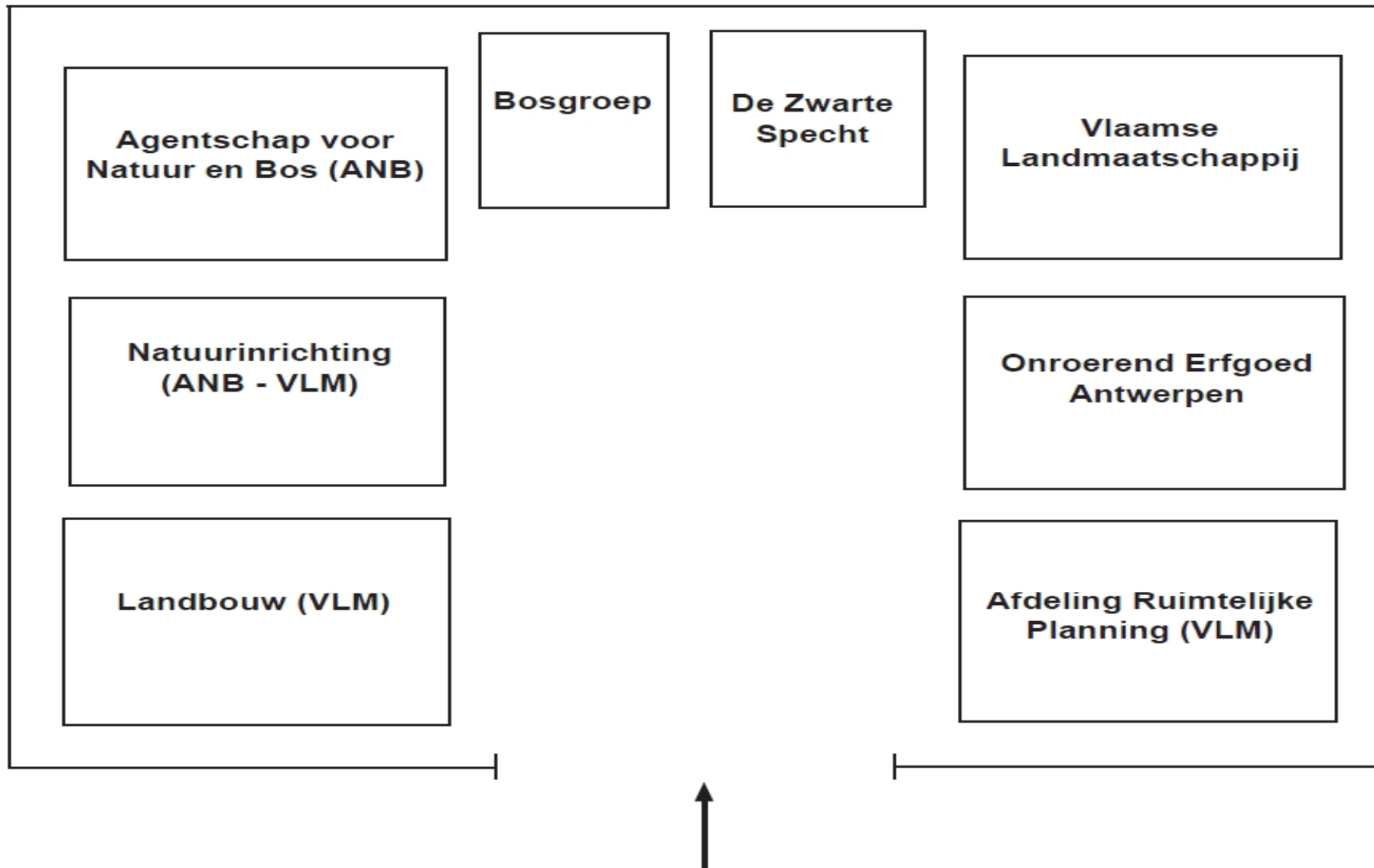
SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIJTE

Bedankt!

Infomarkt

MAANDAG 18 JUNI 2012 - zaal de Koning (1° verdieping)

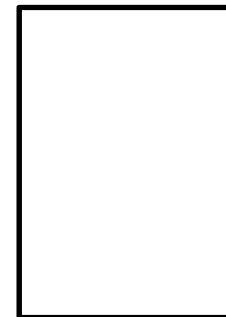
Infomarkt - landbouwstudie

Landbouwstudie

- Studie ter inzage
- Kaartmateriaal
- Resultaten landbouwstudie

→ Judith Deusings (VLM)

→ Els Daemen (VLM)

Infomarkt - haalbaarheid natuurinrichting

Natuurinrichting

- Procedure natuurinrichting
- Mogelijkheden vergoedingen

→ Mario de Block (ANB)

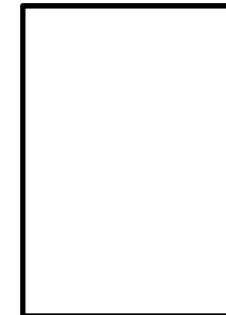
→ Piet Struyf (VLM)

Infomarkt - instrumentenmix

Instrumenten Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

- Instrumenten verbonden VEN
- Instrumenten verbonden aan Natura 2000
  - Natuurrichtplan (-light)
  - Natuurprojectovereenkomst
- Algemeen
  - Speciale Beschermingszone (SBZ)
  - Instandhoudingsdoelstellingen (IHD's)
  - Raamakkoord (als ondertekenaar) ...

→ Daniel Josten

Infomarkt - instrumentenmix

Afdeling Ruimtelijke planning (ARP)

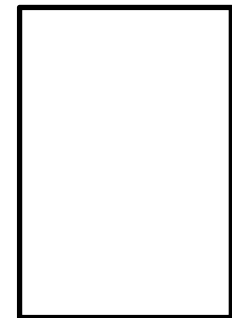
■ Instrumenten

- Gewestelijk Ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP)
- Kapitaalschadecompensatie & gebruikerscompensatie
- Planbaten & Planschade

■ Algemeen

- Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV)
- Buitengebiedregio Noorderkempen
- Afbakening Gewenste Natuurlijke en Agrarische Structuur (AGNAS)

→ **Christophe Vandevoot (ARP) & Koen Trappeniers (VLM)**

Infomarkt - instrumentenmix

■ Onroerend Erfgoed Antwerpen

- Beschermd Landschap
- Ankerplaats & Erfgoed landschap
- Landschapsbeheerplan
- Premies
- ...

→ **Jasmine Michiels (OEA)**

Infomarkt - instrumentenmix

Bosgroep

- Instrument bosgroep
  - Wat
  - Werking
- ...

→ Wim Boonen (bosgroep Noorderkempen)

Infomarkt - instrumentenmix

Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

■ Instrumenten

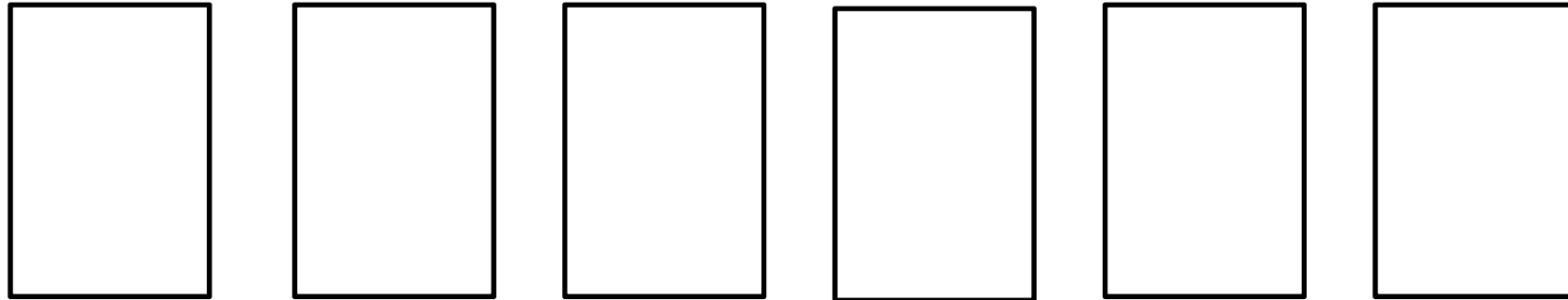
- Landinrichting
- Ruilverkaveling
- Vrijwillige beheerovereenkomsten
- Lokale grondenbank
- ...

■ Algemeen

- Raamakkoord (ondertekenaar + coördinatie uitvoering)
- Communicatie algemeen

Infomarkt - instrumentenmix

Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

- **Ria Gielis**
- **Maggie Lodts**
- **Ilse Van Dienderen**
- **Kristel Guns**
- **Lieven Lavrysen**
- **Leen Van den Bergh**

Infomarkt - eigenaars

Verenigingen eigenaars

■ De zwarte specht (lokale eigenaarsvereniging)

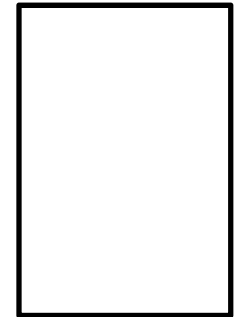
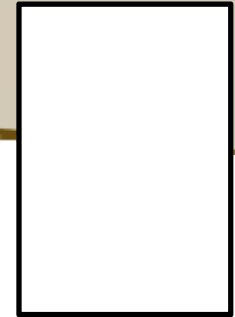
- Waarvoor staat de vereniging
- Toekomst vereniging
- ...

■ Landelijk Vlaanderen (Vlaamse eigenaarsvereniging)

- Waarvoor staat de vereniging
- ...

→ Dirk Van Troy

→ Bart Coninckx

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIJTE

Tot op de infomarkt!